

Cartea BeMidbar (Numerele) במדבר 5779

Cartea BeMidbar este a patra carte din cele cinci (*humaş*) din Tora. Cartea mai are un nume și anume „Cartea numărărilor” nume atribuit pe baza celor două recensăminte descrise în carte și încă unul a Leviților. De aici și traduceri în greacă și cele în latină (numită Vulgata), Numeri, iar de aici și același nume în românește. Numele ebraic BeMidbar înseamnă „în pustiu” și are în vedere însuși conținutul cărții, care descrie peregrinările evreilor prin deșert timp de 40 de ani. Mai specific este primul cuvânt din expresia *BeMidbar Sinai* במדבר סיני, adică în deșertul Sinai din cap. 1 versetul 1. În fond cartea se concentrează pe al doilea an după ieșirea din Egipt și pe ultimul an înainte de intrarea în țară. Ea conține 36 de capitole și este împărțită în 10 pericope.

O mare parte a cărții este o poveste care se întrerupe în pericopa Korah în anul al doilea de la ieșirea din Egipt și se reînnoiește în capitolul 20, la începutul anului 40 în deșert. Dar cartea cuprinde și mișvoturi. Marele înțelept Rambam (Maimonides) ne informează că această carte conține 52 de mișvot ase (să faci) עשה și *lo taase* (să nu faci) לא תעשה, care se practică (se respectă) de generații.

Despre faptul că cartea conține referiri la doar doi ani de cutreierări prin deșert ne explică, printre alții, marele înțelept Avraham Even Ezra (Spania, sec. 12) la comentariul pentru Numeri 20:1: „Și iată că nu este în Tora nici un eveniment sau o profeție decât dacă s-a petrecut în primul an sau în anul al patruzecilea (primul an înseamnă primul an în pustiu, adică al doilea an de la ieșire)”.

Una dintre explicațiile interesante și instructive la întrebarea de ce Tora nu expune evenimentele petrecute în acești ani, găsim la marele înțelept Ramban (Nahmanides), care ne spune că Tora nu vine să ne prezinte istorie, ci să ne învețe și să ne îndrume cum să ne comportăm în viață datorită înțelegerii acestor povestiri. Din cauza asta, găsim în carte prezentate o abundență de evenimente petrecute într-o anumită perioadă foarte scurtă. iar pe de altă parte o perioadă foarte lungă fără evenimente și fără nici o importanță.

Cartea BeMidbar (Numeri) ca și cartea VaYikra (Leviticul) sunt o continuare directă a cărții Şmot (Exodul) cap. 40 versetele 34-38. Însă este interesant că cartea Leviticul este o continuare a versetelor 34-35, pe când cartea Numeri este o continuare a versetelor 36-38. Din punct de vedere istoric mișvoturile de la începutul cărții Levitic i s-au dat lui Moise de la începutul celui de al doilea an de la ieșire, iar capitolul 9 din Numeri începe cu începutul anului doi. Numai după aceea vin în ordine cronologică evenimentele începând din capitolul unu, din luna a doua a anului doi.

Din punctul de vedere al perioadelor care s-au succedat de-a lungul peregrinărilor descrise în carte, acestea sunt următoarele patru:

1. Capitolele 1-10: la poalele muntelui Sinai
2. Capitolele 11-18: în pustiu., rememorând evenimentele anului doi de la ieșire
3. Capitolul 19: Mișvat „vaca roșie” פרה אדומה *para aduma*
4. Capitolele 20-36 (sfârșitul cărții): evenimentele anului 40 al Exodului

Din punct de vedere cronologic, cartea Numeri continuă prezentarea evenimentelor petrecute de Roș Hodeș Nisan al celui de al doilea an după cartea Exodul. De exemplu, la recensământul prezentat la începutul cărții, evreii au fost chemați să participe în ziua de întâi al celei de a doua luni (Iyyar) al anului doi de la ieșirea din Egipt. Dar pregătirile au început cu mult înainte încă în pericopa „Ki tisa” și în alte câteva părți în cartea Exodul, deci într-o perioadă anterioară. Evenimentele descrise în capitolele 20-36 s-au petrecut într-o perioadă de 5 luni ale anul 40 de la ieșire.

Din prezentarea tuturor detaliilor acestor evenimente ne surprinde disproporția între niște descrieri lungi și detaliate ale unor evenimente petrecute într-o perioadă scurtă de timp și absența unor descrieri, cât de cât amănunțite, ale altor evenimente desfășurate într-o perioadă foarte lungă de timp. După cum am spus și mai sus, acestea nu sunt atât expresia intenției de a ne învăța istorie, cât mai degrabă, ele au un rol formativ, de a ne învăța cum să ne comportăm în viață și de a ne dăruia căi de gândire justă, care rezultă din aceste evenimente descrise în carte. De exemplu, detaliile descrierii amănunțite a formei de dispunere a triburilor în tabără, de la începutul cărții. De aici noi învățăm că centrul taberei este zona privilegiată a locașului cortului, iar fiecare trib are locul lui în jurul cortului. De aici deducem că această tabără enormă nu era o tabără de nomazi, ci este o tabără provizorie a unui popor ordonat, înzestrat cu un protocol precis de comportament pe teritoriul taberei. Fiecare persoană în această tabără își știe locul și funcția.

Datele menționate în carte încep din al doilea an în deșert (datele primului an sunt descrise în Exodul) și sunt următoarele:

Anul doi:

1. **1 Iyyar:** „la întâi ale lunii a doua, în anul al doilea după ieșirea lor din Egipt (Numeri 1:1)
2. **1 Nisan:** „în ziua în care sfârșise Moșe să ridice cortul” (Numeri 7:1). Data exactă apare în Exod 40:17: „în luna întâi, în anul al doilea cortul a fost așezat”. După o ordine cronologică simplă cartea BeMidbar trebuia să înceapă aici.
3. **14 Nisan:** „și au ținut Pesahul (Paștele) în luna întâi în ziua a paisprezecea a lunii” (Numeri 9:5).
4. **14 Iyyar:** „o să-l țină (Pesah Șeni) în luna a doua, în ziua a paisprezecea (Numeri 9:11).
5. **20 Iyyar:** „în anul al doilea, în luna a doua, la douăzeci ale lunii norul s-a ridicat de pe cortul mărturie, și fii lui Israel au pornit” (Numeri 10:11-12). De aici Rași la acest verset deduce că evreii au stat în Sinai un an mai puțin zece zile (de la Roș Hodeș Sivan al primului an după Exod 19:1 până la 20 Iyyar anul al doilea).

Anul doi în deșert se termină în cap.19, iar în cap. 20 este un salt de 38 de ani până la anul 40.

Anul 40:

6. **Nisan:** „și Bnei (fiii) Israel, toată adunarea, au ajuns în pustiul Țin în luna întâi” (Numeri 20:1). Anul nu este menționat aici, dar marii comentatori ca Rași și nepotul lui Rașbam dovedesc că versetul se referă la anul 40, mai ales că în continuarea versetului este vorba despre moartea lui Miryam.
7. **1 Av:** „și Aaron HaCohen s-a suit pe Hor-Hahar (muntele Hor) după porunca lui Adonai și a murit acolo în anul al patruzecilea de la ieșirea lui Bnei Israel din Egipt, în luna a cincea, la întâi ale lunii” (Numeri 33:38).

Cu descrierea fiecărui eveniment în parte ne vom ocupa separat, pericopă cu pericopă.

Cartea Devarim - Deuteronom ספר דברים 5779

Cartea Devarim este a cincea și ultima carte din Tora, supranumită „Mișne Tora” („A doua Tora”) משנה תורה din cauză că repetă o parte din conținutul celor cinci cărți. Întreaga acțiune a acestei cărți se petrece în anul 40 de la ieșirea evreilor din Egipt și în ajunul intrării în Ereț Israel, chiar pe cealaltă parte a orașului Iericho (Ierihon). Cartea este în mare parte un ultim discurs a lui Moise în care el concide atât evenimentele petrecute de la ieșirea din Egipt, cât și *mișvoturile* primite de evrei în pustiu de la Kadoș Baruch Hu și mai ales profeții pentru viitor și binecuvântări la fiecare trib separat.

Înțelepții ca și comentarii noștri împart prelegerea lui Moise în anumite „teme” sau „discursuri” diferite și, ca de obicei, apar controverse în felul cum trebuie sistematizat acest discurs. Noi vom proceda aici după cel mai recunoscut sistem, care aparține marelui înțelept Ramban (Nahmanides, Spania sec. 13) și preluat de alți mulți comentatori. El împarte această lungă prelegere în trei „discursuri”:

- **Primul discurs** - așa numitul „discurs de discreditare” נאום התוכחה *neum hatochecha* (Deuteronom 1:6-4:43). În acest discurs, conținut în pericopa Devarim, Moșe descrie, printre altele, o parte a peregrinărilor în pustiu, păcatul iscoadelor și discreditarea celor care vor intra în țară. Sunt și câteva *mișvot* în acest discurs. Ramban, în introducerea la comentariul său la cartea Devarim, ne spune despre ele că Moise, înainte de a începe să-i învețe pe evrei Tora, îi mustră cu asprime pentru păcatele comise în pustiu și le aduce aminte cât de milostiv a fost HAȘEM cu ei pe întregul traseu al peregrinărilor. Moise îi mai învață că milostenia Lui Dumnezeu a fost și rămâne valabilă pentru totdeauna, fiindcă nu există om care să nu păcătuiască, dar iertarea și milostenia Lui HAȘEM călătorește cu noi întotdeauna și nu avem voie să ne pierdem credința în El nici o clipă, după cum scrie și în textul cărții: „Că la Tine este iertarea ca să fii de temut” תְּרַא קִי־עֲמִיטָן תִּעְרָא קִי־עֲמִיטָן הַסְּלִיחָה *ki imcha haslicha lemaan tivare* (Psalmi 130:4).
- **Al doilea discurs** - așa numitul „discurs de mișvot” נאום המצוות *neum hamișvot* (Deuteronom 4:44-27:8). Acest discurs, care este asamblat din mai multe discursuri scurte, este oarecum paralel cu cartea VaYikra/Levitic și conține majoritatea poruncilor *mișvot* primite de evrei în deșert, inclusiv „Cele zece porunci”. Este important să remarcăm că regulile acestea nu sunt organizate după nici un sistem sau protocol, ci sunt câteva discursuri prin care Moise încearcă să învețe și să responsabilizeze noua generație, care nu a asistat nici la „*Matan Tora*” („Dăruirea Torei”) מתן תורה pe muntele Sinai, nici nu au fost în situația de a auzi și ei poruncile date de Domnul părinților lor. Aceasta este generația care va cuceri țara, iar Moise se desparte de ei cu multă tristețe și mai ales cu multă îngrijorare cu privire la viitorul lor. Dacă înțelegem lucrul acesta, ne va fi mai ușor să îi înțelegem spusele și modul de accentuare a ideilor, după felul în care apar în text și după toate repetițiile în text.
- **Al treilea discurs** - așa numitul „discurs al legământului” נאום הברית *neum habrit*, se află în ultimele capitole din carte. Conține încă câteva *mișvot* dar și binecuvântări adresate celor care vor ține legământul *britul*, cât și blesteme celor care nu le vor ține, o profeție și câte o binecuvântare adresată fiecărui trib în parte. În această parte Moise se concentrează pe acele *mișvot* care sunt legate de țară și de pământ și ajunge în final să compună extraordinara poezie-cântec „Haazinu” („ascultați”).

HaGaon miVilna (Lituania sec. 18) ne dezvăluie faptul că primul cuvânt în fiecare discurs este și primul cuvânt cu

care începe fiecare din cele trei cărți din Tora care conțin majoritatea „*mițvoturilor*”:

- „**Ele** hadevarim” אֵלֶּה הַדְּבָרִים (Deuteronom 1:1) „Și acestea sunt vorbele” este și primul cuvânt din cartea Șmot/Exod „**VeEle** șmot” וְאֵלֶּה שְׁמוֹתַי „Și acestea sunt numele”.
- „**VaYikra** Moșe” וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה (Deuteronom 5:1) „Și Moise a chemat ...” este și primul cuvânt din cartea VaYikra/Levitic „**VaYikra** el Moșe” וַיִּקְרָא אֶל־מֹשֶׁה „Și l-a chemat pe Moșe”.
- „**VaYedaber** Moșe” וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה (Deuteronom 27:9) „Și Moise a vorbit” este și primul cuvânt din cartea BeMidbar/Numeri „**VaYedaber** Adonai” וַיְדַבֵּר יְהוָה „Și Adonai a vorbit”.

Ramban spune în introducerea la cartea Deuteronom că această carte nu este o copie fidelă a întregii Tora, cu toate că se poate înțelege că Moise le-a deslușit lui Bnei Israel toată Tora „Așa că Moise a deslușit această Tora spunând ...” (Deuteronom 1:5). Din contră, în carte sunt doar o parte din aceste *mițvot* și, pe de altă parte, există *mițvot* care nu apar în cărțile anterioare. **În concluzie, cartea nu este o stenogramă a spuselor lui Moșe, ci o reconstruire, o variantă nouă, diferită de discursul original.**

Cartea VaYikra (Levitic) - David Sperber, un rabin român învață pe toată lumea despre jertfe 5784

Cartea VaYikra, cea de a treia carte din Tora este numită și *Torat Cohanim*, adică „Legea Preoților”, iar de aici traducerea latină „Levitic” realizată în urma traducerii grecești Septuaginta. Cartea cuprinde detaliile tuturor ofrandelor ca și regulile jertfirii lor. Cartea cuprinde extrem de multe feluri de jertfe: arderea-de-tot *ola* עולה (Lev. 1), jertfa de mâncare *minha* מנחה (Lev. 2), jertfa de mulțumire *șelamim* שלמים (Lev. 3), jertfa de ispășire *hatat* חטאת (Lev. 4), jertfa pentru vină sau repararea unei pagube *așam* אשם (Lev. 5), ca și o listă întreagă de animale jertfite: taur tânăr, miel, capră, berbec, pui de porumbel. Această abundență de date provoacă studentului o impresie de confuzie.

Explicații găsim în câteva cărți scrise de-a lungul secolelor de înțelepți evrei. Una din cele mai renumite și mai învățate cărți a apărut în anul 1940 în orașul Brașov din România. Cartea este scrisă în

aramaică și se intitulează „Afraksata deaniya” אפרקסות דעניא. Autorul este marele înțelept, Rabinul David Sperber, prim rabin al orașului și Av Bet Din. Cartea aparține genului numit ŞUT, adică *şee/ot uteşuvot*, ”întrebări și răspunsuri”. Acest gen de literatură teologică religioasă evreiască este cea mai răspândită între evreii aşkenazi în ultimele 4-5 secole.

Rabinul Sperber ne explică chiar pe coperta cărții titlul. El ne povestește că în cartea aceasta el răspunde la multe întrebări pe care le-a primit de-a lungul anilor. El speră ca cititorii să găsească între ele ceva care să le fie de folos, după cum învățăm din zicala din cartea de cabala „Zohar”, Şalah:157: „Câteodată, în ranița unui sărac se găsește un mărgăritar”. De aceea a numit cartea „Ranița unui sărac”, având astfel și o aromă de modestie.

La început, rabinul Sperber ne învață despre o împărțire primă făcută de înțelepții numiți tanaim תנאים (sec. 1 e.n.) în midraşul Safra ספרא, numit și „Torat Cohanim”, adică un midraş despre cartea Levitic. Acei înțelepți au împărțit jertfele din cartea VaYikra în două categorii: prima au numit-o Dibbura deNadava דבורא דנדבא, adică „Vorbe de dar”, iar a doua Dibbura deHova דבורא דחובה, adică „Vorbe de obligație”. De ce au numit tanaimii jertfele „vorbe”? Din cauza celor scrise în primele versete din VaYikra: „Și I-a chemat [Domnul] pe Moise și Domnul i-a vorbit ... Când cineva dintre voi va aduce o ofrandă ...” (Levitic 1:1-2). Vorbele Domnului au fost de data aceasta despre aducerea ofrandelor.

În prima categorie de daruri sunt incluse jertfele pe care le aduce oricine din voința lui proprie - arderea-de-tot, jertfa de mâncare și jertfa de mulțumire. În a doua categorie de obligații sunt incluse jertfele pe care oricine le aduce pentru iertare și căire.

În carte, jertfele sunt aranjate după mărime, de la jertfa cea mai mare - taur tânăr, până la jertfa mai mică - jertfa de mâncare. Jertfele de taur erau aduse de poporul Israel cu ocazia de Roş Hodeş și sărbători sau în formă de jertfă de ispășire din partea marelui preot sau a Sanhedrinului (Sinodul). Orice persoană poate să jertfească un taur pentru jertfa de ardere-de-tot și de mulțumire. Regele Solomon a adus multe ofrande: „Solomon a oferit jertfele de mulțumire pe care trebuia să i le ofere Domnului - douăzeci și două de mii de vite și o sută douăzeci de mii de oi” (1Regi 8:63). Așa s-a împlinit și rugăciunea regelui David: „În bunăvoința ta, fă bine Sionului construiește zidurile Ierusalimului, atunci îți vor face plăcere jertfele dreptății, jertfa arsă-de-tot și ofranda de mulțumire, atunci pe altarul tău vor fi oferii tauri” (Psalmi 51:18-19).

Abundența de jertfe poate să încurce pe cel care jertfește și este important să fie aduse jertfe fără cusur, iar repararea unor acțiuni nepotrivite nu este necesară. Contra acestor gânduri regretabile despre aducerea jertfelor ies profeții în frunte cu Isaia și de asemenea poetul Psalmilor: „Nu pentru jertfele tale te mustru, nici pentru ofrandele tale arse-de-tot care sunt întotdeauna în fața mea, nu voi lua niciun taur din casa ta, nici țapi din țarcurile tale, căci ale mele sunt toate animalele pădurii, fiarele de pe o mie de munți” (Psalmi 50:8-10). Dumnezeu nu are nevoie de jertfe, toată lumea îi aparține.

Hazal - înțelepții din Talmud au lăudat darurile simple ale săracilor. Despre versetul „Iar când un suflet (cineva) va aduce un prinos Domnului ...” (Levitic 2:1) au explicat, după cum ne învață de exemplu Rași: „Nu s-a spus suflet la toate ofrandele de „dar”, ci doar la jertfa de mâncare. Cine obișnuiește să dăruiască jertfe de mâncare? - un sărac. Domnul a spus: Eu îl consider de parcă și-ar fi sacrificat sufletul”.

* * *

Rabinul David Sperber (1877-1962), cunoscut în lumea evreiască ca „Gaonul (marele învățat) din Brașov” s-a născut și și-a petrecut tinerețea în regiunea Galiția care aparținea Ucrainei. Acolo a slujit ca discipol al unora din marii înțelepți al epocii. În anul 1922 a fost numit Av Bet-Hadin (președintele tribunalului evreiesc religios) al Brașovului. Aici și-a finalizat capodopera despre care am scris în acest articol. În perioada cruntă a holocaustului a acționat într-un mod continuu pentru salvarea evreilor din România și din toată Europa. El a mai fost și reprezentantul și de asemenea delegatul rabinilor din Comitetul de Salvare din Europa reprezentat la SUA, care au activat pentru salvarea ultimelor „rămășițe” de evrei supraviețuitori ai holocaustului. La Brașov a gestionat cu mare talent o comunitate uriașă de refugiați evrei din toată Europa, care la apogeul trecuse peste 6000, un număr uriaș pentru o comunitate dintr-un orașel mititel din perioada aceea cum era Brașovul. Aici a compus și operele lui

teologice de o valoare semnificativă.

În anul 1950 a făcut aliya în Israel, unde a fost rabinul unor zone din Ierusalim și a fost membru al Consiliului Marilor Înțelepți al așkenazilor și a fost printre fondatorii curentului de educație independentă a evreilor ultra-religioși care înfloresc în zilele noastre.

Mulți dintre urmașii lui - nepoți și strănepoți sunt profesori eminenți și rabini de calibru mare. Unul dintre strănepoți, rabinul Asher Ghedalia Polak a reeditat cartea „Afraksata deaniya” în anul 2002 la Brooklin. Coperta cărții apare în fruntea articolului.

Rabinul David Sperber este unul din cei mai căutați doi rabini români pentru învățătură din toată lumea evreiască. După părerea mea, înaintea lui se plasează doar marele rabin, care a fost prim-rabin al României aproximativ în anii 1860-1870 cunoscut sub numele de Malbim. El este cel mai important comentator evreu modern al Vechiului Testament. Alături de el se află rabinul David Sperber, comentatorul Vechiului Testament prin intermediul literaturii rabinice: Mișna, Talmud și midraș.

[Două vârfuri ale evreilor români cu care ne putem mândri și firește, să depunem eforturi ca să-i învățăm.](#)

Iom Hakipurim haftara - Povestea profetului Iona - [anul 5783]

Articolul acesta apare de Iom Kipur deoarece cartea lui Iona se citește ca Haftara la Mincha de Iom Kipur. Asta este și cauza celebrității sale. Cartea este a cincea din Profetii Minori aflându-se într-un loc neobșnuit în Tanach. Personalitatea lui Iona

Cine este acest profet? În carte nu apar prea multe amănunte biografice. Este identificat de obicei cu profetul Iona Ben Amitai din cartea 2Regi, 14:25 care a profețit pe vremea regelui Yerovam Ben Ioșaf din secolul 8 înaintea erei curente, al doilea rege cu numele acesta (primul s-a numit Iorovoam Ben Nevat). El s-a născut în localitatea Gat HaHefer care se află în Galileea în tribul Zevulun, pe drumul dintre Nazaret și Tiberias. A profețit mai ales în regatul de nord, numit și Israel sau Șomron, spunând că regele va extinde frontierele țării din Mevo Hamat până la Marea Moartă.

Iona este singurul profet care a fost trimis de Hakadoș Baruch Hu să ofere învățături și îndrumări în inima teritoriului celui mai mare dușman, în marele oraș Asirian Ninve, care se află lângă orașul Mosul din Irakul de astăzi. Conform unor surse, acolo este și îngropat și se afla mormântul, care a fost distrus de Daeș (ISIS) în 2017. Dar, conform altor surse, adevărul este că Iona s-a întors în țară, așa că a murit în Israel și se crede că mormântul lui se află în localitatea natală, Gat HaHefer, pe drumul dintre Nazaret și Tiberias, în satul arab Mașhad. Despre locul unde se află localitatea noi învățăm din Iosua 19:13 Apoi trecea [hotarul dintre triburi] spre răsărit la Ghet-Hefer, la Ita-Cașin și mergea spre Rimon, Metora și Nea

Cartea profetului Iona este atât de cunoscută din cauză că se citește în rugăciunea de Minha la Yom Kipur. Și de ce se citește de ziua asta sfântă? Primul motiv este acela că ne arată puterea căinței. Toată cartea vorbește despre păcat și căință. Profetul păcătește la început și crede că poate fugi de la Kadoș Baruch Hu, dar se căiește pe urmă prin rugăciune și prin îndeplinirea misiunii pe care o primise. Și marinarii, la rândul lor, au păcătuit rugându-se la zeii lor și pe urmă căindu-se și făgăduind să facă fapte bune. Al doilea motiv este acela că noi învățăm că nu putem fugi de la HAȘEM și toți suntem judecați de El. În renumita și importanta carte "Mișna brura" scrie HaHefet Haiim că nu putem fugi de HAȘEM binecuvântat fie El. Cartea lui Iona este considerată un best seller printre creștini și musulmani și i-a inspirat pe unii dintre cei mai importanți creatori de lucrări ale artei medievale și a Renașterii creștine.

Dacă încercăm să caracterizăm personajul profetului Iona, cum fac de altfel, și Hazal (Înțelepții noștri fie-le memoria binecuvântată), el este socotit un profet de iertare, de îndurare. Hazal a văzut în el un profet care a acompaniat dinastia lui Iehu, el fiind unul din "învățăceii profeților" care l-au uns pe regele Iehu, precum scrie în Sifri Zuta Bamidbar 14:1 "Atotsfântul Binecuvântat fie El i-a poruncit lui Eliahu/Ilie: "Pe Iehu ben Nimși îl vei unge ca rege peste Israel" Eliahu i-a poruncit lui Elisei și Elisei l-a trimis pe Iona care l-a uns."

Și în alte cărți (Seder Olam Raba, Mechilta) apare ca un profet al îndurării. În Midrașul Mechilta apare ca cel care vrea binele Israelului fără legătură cu faptele lor. El este loial dinastiei pe care a întemeiat-o. Asta este în contradicție completă cu personajul lui din cartea Iona, unde el apare ca un profet al adevărului. Sunt însă care îl văd și în cartea asta ca un profet care apără Israelul și din cauza asta este interesat ca Asiria să cadă ca să nu poată face rău poporului Israelului. În felul ăsta Iona nu caută adevărul absolut ci binele Israelului. Pe de altă parte se poate vedea caracterul lui Iona și în cartea lui Iona și în cartea Regilor ca un profet al adevărului. Dar și asta este o explicație problematică, poate chiar mai problematică decât prima.

Profeția lui Iona

Cartea lui Iona este mai mult o poveste decât o profeție. Partea principală a cărții nu este, așa cum ne-am așteptat, o relatare a adresării lui Kadoș Baruch Hu către popor. Tot ce se spune aici se rezumă la doar câteva cuvinte în capitolul 3:4: "Încă patruzeci de zile și Ninve va fi distrusă." Partea importantă a cărții este confruntarea între Kadoș Baruch Hu și profet. Confruntarea aceasta are la bază o dezbateră despre esența dreptății și a moralei.

Iată pe scurt evenimentele cărții compusă în total din patru capitole. Primul capitol este uluitor și descrierea poveștii are un ritm vijelios. HAȘEM îl trimite pe Iona într-o misiune în orașul Ninve (capitala Imperiului Asirian, marele inamic al Israelului) fără să ne spună care este misiunea (versetul 1:2). Iona, fiind un profet (în cartea asta nu este scris că este profet, dar în cartea Regilor este scris) sigur că știe care este misiunea. În versetul următor aflăm riposta lui Iona: "Și s-a sculat Iona să fugă la Tarșiș, departe de Dumnezeu". Vedem, cu acest prilej, încă o caracteristică a lui Iona: evadarea din realitate. După aceea vine căpitanul și îl întreabă: "De ce dormi?" De fapt el nu adoarme de oboseală ci din cauză că nu vrea să afle care este realitatea. El se trezește numai când vin la el marinarii speriați și atunci noi vedem încă o caracteristică a lui, este gata să se sacrifice ca să salveze vaporul. Dar și de data asta el rămâne pasiv și îi roagă pe marinari să-l arunce în mare. Capitolul al doilea cuprinde în întregime rugăciunea lui Iona (acesta fiind în burta peștelui enorm) către Hakadoș Baruch Hu. Îmbunat fiind de rugăciune Hașem dă ordin peștelui să- regurgiteze, aruncându-l pe țărâm. La începutul capitolului al treilea ne-am fi așteptat ca Iona să-i mulțumească lui Kadoș Baruch Hu pentru că l-a salvat. Iona nu numai că nu-i mulțumește, dar nici nu se duce imediat să împlinească misiunea cu toate că îi este clară cauza celor întâmplate. Domnul trebuie să-i ordone din nou să meargă aproape cu aceleași cuvinte ca în primul capitol: "Scoală și pornește către cetatea cea mare a Ninivei și vestește-le ceea ce îți voi spune!"

În versetul 3 noi învățăm că Ninve este un oraș mare și este la o distanță de trei zile (de mers). După prima zi Iona cheamă pe oamenii din Ninve: "Încă patruzeci de zile și Ninve va fi distrusă." care ne amintește de cuvintele folosite în Genesis 19 despre Sodom și Amora. Locuitorii orașului cred în Hașem scris cu aceleași cuvinte cu care este scris că Bnei Israel au crezut în Hașem după despicarea Mării Roșii și așa face după aceea și regele care se îmbracă în sac în semn de căință, dă ordin să postească să-i ierte, exact cum am citit despre Mordohai și Ester și se roagă lui HAȘEM cu aceleași cuvinte cu care s-a rugat Moșe Rabenu după așa numitul cult al vițelului de aur. La

sfârșitul capitolului, Hakadoș Baruch Hu îi iartă pe locuitorii orașului Ninve. Capitolul al patrulea începe cu riposta ciudată a lui Iona la pocăința oamenilor din Ninve. În loc să se bucure, Iona refuză să primească iertarea lor și este scris "Lucrul acesta n'a plăcut deloc lui Iona, și s'a mîniat." (4:1). Două rugăciuni spune Iona în carte: prima în burta peștelui ca să-l salveze Domnul, este o rugăciune pentru viața lui. A doua este aici când vede că Hakadoș Baruch Hu i-a iertat pe oamenii din Ninve. În prima el se roagă pentru viața lui și aici el este gata să moară că crede că păcatul este atât de mare: "Și a rugat pe Domnul zicând (4:2,3): "O, Dumnezeule, iată tocmai ceea ce cugetam eu când eram în țara mea! Pentru aceasta eu am încercat să fug în Tarșiș, că știam că Tu ești Dumnezeu îndurat și milostiv, îndelung-răbdător și mult-milostiv și Îți pare rău de fărădelegi. Și acum, Domnul, ia-mi sufletul meu, căci este mai bine să mor decât să fiu viu!"

Iona se folosește aici în vorbele lui de o parte de expresii din cele 13 atribute divine pe care le-a dezvoltat Domnul lui Moise. 1. Îndurat 2. Milostiv 3. îndelung-răbdător 4. mult-milostiv Acestea reprezintă mai mult decât orice mila pe toate popoarele. El crede că oamenii din Ninve nu trebuie iertați și iese din oraș. Aici se petrece ceva extraordinar. Hakadoș Baruch Hu "comandă" un curcubete care crește și îi dă lui Iona umbră de la soarele arzător. Și atunci comandă Domnul un vierme care usucă copacul. A doua zi comandă Domnul un vânt foarte cald care îl face pe Iona să leșine. Iona se plânge de asta și îi pare rău. Hakadoș Baruch Hu îi spune că dacă îi pare rău pentru un copac care " într'o noapte s'a născut și într'o noapte a pierit ", atunci cu atât mai mult pentru un oraș mare cu zeci de mii de locuitori și de asta l-a iertat.

[Poate după ce ați citit articolul ăsta o să înțelegeți mai bine de ce citim noi cartea lui Iona de Iom Kipur.](#)

Iom Kipur haftara: Profetului Iona - de ce îl citim de Iom Kipur [anul 5779]

Articolul acesta apare de Iom Kipur deoarece cartea lui Iona se citește ca Haftara la Minha de Iom Kipur. Asta este și cauza celebrității sale. Cartea este a cincea din Profeții Minori aflându-se într-un loc neobșnuit în Tanach.

Personalitatea lui Iona

Cine este acest profet? În carte nu apar prea multe amănunte biografice. Este identificat de obicei cu profetul Iona Ben Amitai din cartea 2Regi , 14:25 care a profetizat pe vremea regelui Yerovam Ben Ioăș din secolul 8 înaintea erei

curente, al doilea rege cu numele acesta (primul s-a numit Yerovam Ben Nevat). El s-a născut în localitatea Gat HaHefer care se află în Galile în tribul Zevulun, pe drumul dintre Nazaret și Tiberias. A profetit mai ales în regatul de nord, numit și Israel sau Șomron, spunând că regele va extinde frontierele țării din Mevo Hamat până la Marea Moartă.

Iona este singurul profet care a fost trimis de Kadoș Baruch Hu să ofere învățături și îndrumări în inima teritoriului celui mai mare dușman, în marele oraș Asirian Ninve, care se află lângă orașul Mosul din Irakul de astăzi. Conform unor surse, acolo este și îngropat și se afla mormântul, care a fost distrus de Daeș (ISIS) în 2017. Dar, conform altor surse, adevărul este că Iona s-a întors în țară, așa că a murit în Israel și se crede că mormântul lui se află în localitatea natală, Gat HaHefer, pe drumul dintre Nazaret și Tiberias, astăzi în satul arab Mașhad. Despre locul unde se află localitatea noi învățăm din Iosua 19:13: "Apoi trecea [hotarul dintre triburi] spre răsărit la Ghat-Hefer, la Ita-Cațin și mergea spre Rimon, Metora și Nea."

Cartea profetului Iona este atât de cunoscută din cauză că se citește în rugăciunea de Minha la Yom Kipur. Și de ce se citește de ziua asta sfântă? Primul motiv este acela că ne arată puterea căinței. Toată cartea vorbește despre păcat și căință. Profetul păcătește la început și crede că poate fugi de la Kadoș Baruch Hu, dar se căiește pe urmă prin rugăciune și prin îndeplinirea misiunii pe care o primise. Și marinarii, la rândul lor, au păcătuit rugându-se la zeii lor și pe urmă căindu-se și făgăduind să facă fapte bune. Al doilea motiv este acela că noi învățăm că nu putem fugi de Dumnezeu și totși suntem judecați de El. În renumita și importanta carte "Mișna brura" scrie HaHefet Haiim că nu putem fugi de Dumnezeu binecuvântat fie El. Cartea lui Iona este considerată un best seller printre creștini și musulmani și i-a inspirat pe unii dintre cei mai importanți creatori de lucrări ale artei medievale și a Renașterii creștine.

Dacă încercăm să caracterizăm personajul profetului Iona, cum fac de altfel, și Hazal (Înțelepții noștri fie-le memoria binecuvântată), el este socotit un profet de iertare, de îndurare. Hazal a văzut în el un profet care a acompaniat dinastia lui Iehu, el fiind unul din "învățăceii profetilor" care l-au uns pe regele Iehu, precum scrie în Sifri Zuta Bemidbar 14:1 "Atotsfântul Binecuvântat fie El i-a poruncit lui Eliahu: "Pe Iehu ben Nimși îl vei unge ca rege peste Israel. Eliahu i-a poruncit lui Elișa și Elișa l-a trimis pe Iona care l-a uns."

Și în alte cărți (Seder Olam Raba, Mechilta) apare ca un profet al îndurării. În Midrașul Mechilta apare ca cel care vrea binele Israelului fără legătură cu faptele lor. El este loial dinastiei pe care a întemeiat-o. Asta este în contradicție completă cu personajul lui din cartea Iona, unde el apare ca un profet al adevărului. Sunt însă care îl văd și în cartea asta ca un profet care apără Israelul și din cauza asta este interesat ca Asiria să cadă ca să nu poată face rău poporului Israelului. În felul ăsta Iona nu caută adevărul absolut ci binele Israelului. Pe de altă parte se poate vedea caracterul lui Iona și în cartea lui Iona și în cartea Regilor ca un profet al adevărului. Dar și asta este o explicație problematică, poate chiar mai problematică decât prima.

Profeția lui Iona

Cartea lui Iona este mai mult o poveste decât o profecie. Partea principală a cărții nu este, așa cum ne-am așteptat, o relatare a adresării lui Kadoș Baruch Hu către popor. Tot ce se spune aici se rezumă la doar câteva cuvinte în capitolul 3:4: "Încă patruzeci de zile și Ninve va fi distrusă." Partea importantă a cărții este confruntarea între Kadoș Baruch Hu și profet. Confruntarea aceasta are la bază o dezbatere despre esența dreptății și a moralei.

Iată pe scurt evenimentele cărții compusă în total din patru capitole. Primul capitol este uluitor și descrierea poveștii are un ritm vijelios. Domnul îl trimite pe Iona într-o misiune în orașul Ninve (capitala Imperiului Asirian, marele inamic al Israelului) fără să ne spună care este misiunea (versetul 1:2). Iona, fiind un profet (în cartea asta nu este scris că este profet, dar în cartea Regilor este scris) sigur că știe care este misiunea. În versetul următor aflăm riposta lui Iona: "Și s-a sculat Iona să fugă la Tarșiș, departe de HAȘEM". Vedem, cu acest prilej, încă o caracteristică a lui Iona: evadarea din realitate. După aceea vine căpitanul și îl întreabă: "De ce dormi?" De fapt el nu adoarme de oboseală ci din cauză că nu vrea să afle care este realitatea. El se trezește numai când vin la el marinarii speriați și atunci noi vedem încă o caracteristică a lui, este gata să se sacrifice ca să salveze vaporul. Dar și de data asta el rămâne pasiv și îi roagă pe marinari să-l arunce în mare. Capitolul al doilea cuprinde în întregime

rugăciunea lui Iona (acesta fiind în burta peștelui enorm) către Hakadoș Baruch Hu. Îmbunat fiind de rugăciune Hașem dă ordin peștelui să- regurgiteze, aruncându-l pe țărnm. La începutul capitolul al treilea ne-am fi așteptat ca Iona să-i mulțumească lui Kadoș Baruch Hu pentru că l-a salvat. Iona nu numai că nu-i mulțumește, dar nici nu se duce imediat să împlinească misiunea cu toate că îi este clară cauza celor întâmplare. Domnul trebuie să-i ordone din nou să meargă aproape cu aceleași cuvinte ca în primul capitol: "Scoală și pornește către cetatea cea mare a Ninivei și vestește-le ceea ce îți voi spune!"

În versetul 3 noi învățăm că Ninve este un oraș mare și este la o distanță de trei zile (de mers). După prima zi Iona cheamă pe oamenii din Ninve: "Încă patruzeci de zile și Ninve va fi distrusă." care ne amintește de cuvintele folosite în Genesis 19 despre Sdom și Amora. Locuitorii orașului cred în Dumnezeu scris cu aceleași cuvinte cu care este scris că Bnei Israel au crezut în Dumnezeu după desplicarea Mării Roșii și așa face după aceea și regele care se îmbracă în sac în semn de căință, dă ordin să postească să-i ierte, exact cum am citit despre Mordochai și Ester și se roagă Domnului cu aceleași cuvinte cu care s-a rugat Moșe Rabenu după așa numitul cult al vițelului de aur. La sfârșitul capitolului, Hakadoș Baruch Hu îi iartă pe locuitorii orașului Ninve. Capitolul al patrulea începe cu riposta ciudată a lui Iona la pocăința oamenilor din Ninve. În loc să se bucure, Iona refuză să primească iertarea lor și este scris "Lucrul acesta n-a plăcut deloc lui Iona, și s-a mâniat." (4:1). Două rugăciuni spune Iona în carte: prima în burta peștelui ca să-l salveze Domnul, este o rugăciune pentru viața lui. A doua este aici când vede că Hakadoș Baruch Hu i-a iertat pe oamenii din Ninve. În prima el se roagă pentru viața lui și aici el este gata să moară că crede că păcatul este atât de mare: "Și a rugat pe Dumnezeu zicând (4:2,3): "O, Domnule, iată tocmai ceea ce cugetam eu când eram în țara mea! Pentru aceasta eu am încercat să fug în Tarșiș, că știam că Tu ești Dumnezeu îndurat și milostiv, îndelung-răbdător și mult-milostiv și îți pare rău de fărădelegi. Și acum, Domnule, ia-mi sufletul meu, căci este mai bine să mor decât să fiu viu!"

Iona se folosește aici în vorbele lui de o parte de expresii din cele 13 atribute divine pe care le-a dezvăluit Domnul lui Moise. 1. Îndurat 2. Milostiv 3. îndelung-răbdător 4. mult-milostiv Acestea reprezintă mai mult decât orice mila pe toate popoarele. El crede că oamenii din Ninve nu trebuie iertați și iese din oraș. Aici se petrece ceva extraordinar. Hakadoș Baruch Hu "comandă" o curcubetă care crește și îi dă lui Iona umbră de la soarele arzător. Și atunci comandă Domnul un vierme care usucă copacul. A doua zi comandă Domnul un vânt foarte cald care îl face pe Iona să leșine. Iona se plânge de asta și îi pare rău. Hakadoș Baruch Hu îi spune că dacă îi pare rău pentru un copac care "într-o noapte s-a născut și într-o noapte a pierit", atunci cu atât mai mult pentru un oraș mare cu zeci de mii de locuitori și de asta l-a iertat.

Poate după ce ați citit articolul ăsta o să înțelegeți mai bine de ce citim noi cartea lui Iona de Iom Kipur.

În orice caz, să încheiem cu câteva versete din Psalmi 139, 7-10 care ne condensează ideea:

"Unde mă voi duce de sufletul Tău, unde de fața Ta voi fugi. Dacă voi sălta în cer, Tu acolo ești și dacă mă mi-aș întinde patul în infern Tu ești și acolo. Dacă voi lua aripile zorilor ca să locuiesc la capătul mării. Și acolo mâna Ta mă va călăuzi și dreapta Ta mă va apuca."

Pericopa Aharei Mot - „Că sângele este sufletul” (De ce nu carne în sânge) כִּי הַדָּם הוּא הַנְּפֶשֶׁת

5783 הַנְּפֶשֶׁת

„Și [dacă] vreun bărbat din casa lui Israel sau din străinii care stau vremelnic în mijlocul lor mănâncă orice fel de sânge, îmi voi îndrepta fața împotriva celui care a mâncat sânge și-l voi tăia din mijlocul poporului său. Căci sângele (inima) este sufletul, iar Eu vi l-am dat pe altar ca să se facă împăcare pentru viețile voastre, căci sângele este cel care face împăcare pentru viață. De aceea am spus fiilor lui Israel: nimeni dintre voi să nu mănânce sânge, și nici veneticul care stă vremelnic în mijlocul vostru să nu mănânce sânge. Și [dacă] vreun bărbat dintre fiii lui Israel sau dintre străinii care stau vremelnic în mijlocul lor vânează un animal sau o pasăre ce se mănâncă, să-i verse sângele și să-l acopere cu țărână; Căci sufletul oricărui este sângele trupului său, așadar le spun fiilor lui Israel; să nu mâncați sângele nici unui trup, căci sufletul oricărui trup este sângele lui; tot cel care îl va mânca va fi tăiat.” (Levitic 17:10-14).

Faptul că în aceste versete cuvintele cheie „suflet - *nefeș* נפש” și „sânge - *dam* דם” se repetă de 18 ori, ne obligă să fim mai atenți la aceste cuvinte și la legătura între ele. Deja în aceste versete, scriptura ne dă de patru ori legătura clară între ele - „Că sângele este sufletul הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ”. Ce este acest suflet și care este enigma legăturii între el și sângele care curge în trupul viu?

Pentru prima oară cuvântul „suflet - *nefeș* נפש” apare de două ori în povestea genezei la crearea animalelor: „Să mișune apele de o puzderie de suflete vii” (Geneza 1:20); „Și Dumnezeu a mai zis, să dea pământul suflete vii după specia lor” (Geneza 1:24). În descrierea creării omului scrie: „Și Dumnezeu l-a făcut pe om din țărâna pământului, i-a suflat în nări suflare de viață și omul a devenit un suflet viu” (Geneza 2:7). Cu alte cuvinte, în afară de „suflet” ca la celelalte ființe vii, la om mai apare un component unic, „suflare, spirit - *neșama* נשמה”.

Oare sufletul ar fi cel care permite existența vieții, pe când suflarea este cea care face diferența între „sufletul oricărei vietăți” și un om? Cartea lui Iov ne mai adaugă un aspect: „El, în a cărui mână este sufletul a tot ce are viață și duhul oricărui duh omenesc” (Iov 12:10). Omului i se mai adaugă o esență a vieții care se numește „duh - *ruah* רוּחַ” spre deosebire de celelalte ființe vii, la care sufletul este singurul izvor al vieții.

Această diferențiere de feluri diferite de viață este accentuată în literatura Cabalei, care le prezintă ca diferite niveluri de existență spirituală a omului, de jos în sus: suflet, duh și spirit. Haiim Vital (Israel, sec.18), în cartea sa „Șaar Haghilgulim”, la introducere spune: „Toate sufletele sunt din lumea (universul) facerii, toate duhurile sunt din lumea producerii și toate spiritele sunt din lumea creării”.

După Cabala, în cele șapte zile după moartea unui om, se dezmembrează și sufletul lui, însă spiritul se întoarce imediat la Dumnezeu. Despre duh, noi învățăm de la cel mai înțelept om: „Cine știe dacă duhul fiilor oamenilor se duce în sus și duhul animalelor se duce în jos, în pământ?” (Eclesiastul 3:21).

Așadar, sufletul se găsește în sângele tuturor ființelor și ca rezultat scurgerea de sânge este scurgerea esenței vieții oricărui organism viu. Din pricină că Toraua a permis mâncarea cărnii animalelor, este greu de înțeles interdicția pusă de Tora pe mâncatul esenței sale a vieții, sângele. Unul din cei mai mari cabaliști evrei din Spania, Ramban (Nahmanides) dă la această dilemă trei soluții posibile.

1. „Un patron al sufletului nu poate să mănânce suflet, că toate sufletele merg la Dumnezeu. Nu-i așa carnea care are origine materială și de aceea omul are voie să o mănânce. Sufletul are o origină superioară și de aceea îi este interzis omului să-l mănânce”.
2. „Este știut că ceea ce s-a mâncat se va întoarce în corpul celui care a mâncat și se vor transforma într-o singură carne. Dacă un om va mânca sufletul oricărei viețuitoare, acesta se va alătura sângelui lui și vor fi unul singur în inima lui, iar sufletul omului va deveni gros și grosolan. Foarte curând el se va întoarce la caracterul lui de suflet dobitocesc care era în mâncare, fiindcă sângele se va digera cu restul mâncării, se vor amesteca și sufletul omului va depinde de sângele animalului. De aceea nu este corect ca o persoană care are un suflet omenesc să mănânce sânge de animal fiindcă el este expus ca sufletul său să devină un suflet animalic sau chiar dobitocesc.
3. „Scriptura ne spune „Cine știe dacă duhul fiilor oamenilor se duce în sus și dacă duhul animalelor se duce în jos, în pământ”. De aceea ni se spune că sufletul fiecărui viețuitor are sângele în sufletul său, că fiecare carne de om sau animal are sufletul în sânge și nu este corect să amestecăm sufletul lichidat cu sufletul viu”. Spre deosebire de sufletul animalului care se nimicește odată cu moartea organismului viu, sufletul omului conține o existență veșnică, mai ales datorită legăturii lui cu celelalte părți spirituale, care sunt duhul și spiritul. De aceea nu este potrivit ca omul să-și amestece sufletul cu sufletele inferioare ale animalelor. De aceea omul este obligat să acopere sângele animalelor scurs pe pământ „țărână ești și în țărână te vei întoarce”.

Concluzie

Toraua a permis să mâncăm carnea animalelor fiindcă aceasta este în primul rând o sursă pentru existența fizică a omului, iar pe de altă parte nu este în acest lucru nicio primejdie la o daună sau o influență negativă asupra omului. Odată cu asta, Toraua a interzis să mâncăm sânge care este „lichidul vieții” unui animal, deoarece sângele este esența existenței sufletului dobitocesc. Din această cauză omul nu are nevoie de el pentru existența lui fizică, ci din contră sângele conține o primejdie atât pentru sufletul omului cât și pentru existența lui eternă.

Pericopa Aharei Mot - Haftara: Ezechiel și păstrarea identității evreiești în diaspora 5784

Haftara pericopei noastre este din profetia lui Ezechiel, care s-a născut și a crescut în țară și a fost exilat în anul 597 î.e.n. în cadrul exilului regelui Ioiachin. Acest val de exil a cuprins demnitari, clasele înalte de funcționari, specialiști importanți și o parte din preoți cu familiile lor. 11 ani mai târziu, Templul a fost distrus, iar la grupul de exilați s-au alăturat mulți alții din Iudeea. Exilul lui Ioiachin a fost un eveniment istoric care a influențat enorm continuitatea poporului evreu. Exilații au creat o tradiție care nu a existat în lumea antică. Cu toate că și-au pierdut independența și au fost exilați în țara celor care i-au cucerit și cu toate că au pierdut legătura cu Templul lor care mai târziu a fost distrus, ei au continuat să-și păstreze religia și regulile ei și au trăit în Babilon ca o congregație aparte fără să se asimileze cu băștinașii. Cum s-a petrecut acest fenomen?

O citire mai amplă în cărțile Ieremia și Ezechiel va lămurii ordinea evenimentelor petrecute în Iuda și Babilon de la anul întâi și până în anul al șaptelea după exilul regelui Ioiachin. Vom vedea și cum acceptarea lui Ezechiel ca profet adevărat de către bătrânii obștiei au pecetluit acest proces.

În cartea Ieremia cap. 29 noi citim despre o corespondență între Ierusalim și Babilon la începutul exilului. Când Ieremia s-a confruntat cu persoane din ambele tabere care s-au prezentat ca profeți și au profetizat în numele Domnului pentru o întoarcere rapidă acasă. Din Babilon au ajuns zvonuri în acest spirit, iar Ieremia le-a trimis o epistolă în care el le spune: consolați-vă cu exodul și așezați-vă în Babilon, deoarece întoarcerea va fi doar peste 70 de ani. O parte din exilați nu au acceptat profetația lui Ieremia și l-au înfruntat. Șemaia din Nehelam, care s-a prezentat ca profet în Babilon, a trimis o epistolă la conducerea preoților din Ierusalim cerând ca Ieremia să fie muștrat și pedepsit: „... pe orice om care a înnebunit și care se comportă ca un profet să-l arestezi și să-l pui cu mâinile și cu gâtul în butuci; atunci de ce nu l-ai certat pe Ieremia din Anatot care se comportă ca un profet în fața voastră? Căci de aceea ne-a trimis el mesaj în Babilon ca să ni se spună: Lucrul acesta va dura. Construiți case și locuiți-le, faceți-vă grădini și mâncați-le rodul” (Ieremia 29:26-28).

Domnul îi spune lui Ieremia că Șemaia nu este profet deloc și că el va plăti pentru asta: „Trimite să li se spună tuturor exilaților ... fiindcă Șemaia v-a profetizat deși Eu nu l-am trimis și a încercat să vă facă să vă încredeți într-o minciună” (Ieremia 29:31-32). Nu este de mirare că exilații care au fost smulși din casa lor și țara lor, au căzut pradă speranțelor zadarnice pe care le-a nutrit în adâncul sufletelor lor.

În țară, în al patrulea an de când Nebucadnețar l-a exilat pe Ioiachin și l-a încoronat pe Zedechia, acesta a pornit o revoltă contra împăratului babilonean. El a procedat așa împreună cu câteva armate din zonă, iar cu toții s-au bazat pe ajutorul armatei egiptene. La Ierusalim au început să vorbească despre revoltă și întoarcerea exilaților: „... în al patrulea an, în luna a cincea, Hanania, fiul lui Azur, profetul din Gabaon, mi-a spus în casa Domnului, înaintea ochilor preoților și al întregului popor. Iată ce a zis Domnul ... voi rupe jugul regelui Babilonului. De azi în doi ani voi aduce înapoi în locul acesta toate ustensilele Casei Domnului ... și îl voi aduce înapoi

în locul acesta pe Ieconia, fiul lui Ioiachin, regele lui Iuda și pe toți exilații din Iuda care au ajuns în Babilon” (Ieremia 28:1-4).

În primii patru ani ale exilului lui Ioiachin, Ieremia a stat în fața unor oameni din Ierusalim și Babilon care profeteau în numele lui Dumnezeu despre întoarcerea în curând a exilaților și a ustensilelor și eliberarea de sub jugul regelui Babilonului. Așa cum vorbele lui Șemaia au ajuns din Babilon la Ierusalim, la fel și vorbele lui Hanania au ajuns din Ierusalim în Babilon cu o dată precisă: peste doi ani. Pe cine va crede poporul? Singura cale prin care Ieremia putea să dovedească adevărul era să aștepte doi ani până la împlinirea perioadei „profetită” de Hanania. De aceea Ieremia își termină profetația: „Dar dacă un profet profetește despre pace, numai când cuvântul lui se va împlini va fi cunoscut ca profet adevărat trimis de Dumnezeu” (Ieremia 28:9).

Evenimentele de la începutul revoltei puteau să dea certitudine în vorbele profeților falși, deoarece regele Babilonului a trimis o parte a armatei sale să înăbușe revolta, însă a venit în zonă armata egipteană și babilonienii s-au retras. Exilații din Babilon și cei rămași în Ierusalim își aminteau de precedentul asirian când aceștia au asediat Ierusalimul în perioada regelui Ezechia. Atunci Domnul i-a constrâns în mod miraculos să se retragă, iar Ierusalimul și Templul au fost salvați. Mulți i-au crezut pe acești profeți falși și de această dată. La sfârșit s-a dovedit că Ieremia a fost profet adevărat. După ceva timp armata egipteană s-a întors în Egipt și în al nouălea an al monarhiei lui Zedechia, babilonienii au început asediul asupra Ierusalimului care s-a terminat cu distrugerea Templului și pierderea independenței poporului Israel.

Să ne întoarcem în Babilon. Data primei profetații a lui Ezechiel „În al cincilea an de exil al regelui Ioiachin” (Ezechiel 1:2) a fost înaintea împlinirii a doi ani pe care le-a acordat Hanania în profetația lui despre sfârșitul războiului și întoarcerea exilaților acasă. De aceea, în dedicarea lui ca profet când Domnul îl avertizează că treaba va fi grea, iar cei la care el este trimis nu vor accepta vorbele lui: „Și, fie că vor asculta, fie că nu – căci sunt o casă răzvrătită – vor ști că a fost un profet în mijlocul lor” (Ezechiel 2:5).

De ce oare este atât de important ca evreii din diaspora să știe că au un profet între ei?

În al cincilea an de exil, la începutul activității lui Ezechiel, spusele lui nu sunt acceptate încât el trece la tăcere: „Dar casa lui Israel nu va vrea să te asculte, căci ei nu vor să mă asculte” (Ezechiel 3:7) ... „Îți voi lipi limba de cerul gurii și vei fi mut și nu vei fi pentru ei un om care muștră” (Ezechiel 3:26). Ezechiel își începe profeția 11 luni după disputa între Ieremia și Hanania la Ierusalim. Revolta încă nu eșuase, așa că întrebarea cine este profet adevărat la Ierusalim – Ieremia sau Hanania, iar în Babilon Ezechiel sau Șemaia – încă nu a fost lămurită. Ca și Ieremia, nici Ezechiel nu avea cum să convingă poporul că el este un profet adevărat, iar ceilalți sunt falși.

În anul al șaselea s-au terminat cei doi ani pe care le-a acordat Hanania profeției sale care nu s-a îndeplinit. Armata babiloneană a început asaltul asupra Iudeii revoltată. Atunci se petrece o răsturnare în abordarea poporului față de Ezechiel și încep să se împlinescă cuvintele Domnului „vor ști că a fost un profet în mijlocul lor” (Ezechiel 2:5; 33:33). Nu ca în anul al cincilea când Ezechiel a venit la popor fără succes, de data aceasta în anul al șaselea, bătrânii au ținut minte spusele lui din anul anterior și au venit la el acasă: „Și iată ce s-a întâmplat: În al șaselea an, în luna a șasea, în a cincea zi a lunii, stăteam în casa mea și bătrânii lui Iuda stăteau înaintea mea, când mâna Domnului Dumnezeu a coborât acolo asupra mea” (Ezechiel 8:1).

Ezechiel le-a expus viziunea lui în care el vede cum Dumnezeu părăsește Templul din cauza nelegiuirilor făcute de evrei acolo. Până atunci el vorbea doar despre Ierusalim și păcatele lui. De acum încolo el apelează în profețiile lui la confracții din diaspora cerându-le să se lase de păgânism și le-a prezentat dorința Domnului de a nu-i părăsi nici în exil. El le-a și promis că ei se vor întoarce în țară și o vor curăța de păgânism: „ ... le voi fi un „mic Templu” în țările unde au mers. De aceea spune: Vă voi strânge dintre popoare și vă voi aduna din țările în care ați fost și vă voi da pământul lui Israel. Și ei vor veni și vor înlătura toată monstruoșitatea și idolatria” (Ezechiel 11:16-18).

În anul următor, al șaptelea s-a petrecut schimbarea esențială: „În anul al șaptelea, în luna a cincea, în a zecea zi a lunii, niște bărbați dintre bătrânii lui Israel au venit să-l întrebe pe Domnul și s-au așezat înaintea mea” (Ezechiel 20:1).

În anul al cincilea Ezechiel le-a spus că el este profetul Domnului, însă ei au refuzat să-l asculte; în anul al șaselea ei l-au auzit dar nu au ripostat; iar în anul al șaptelea chiar ei au venit „să-l ceară pe Dumnezeu”. Nu ni s-a spus ce au vrut bătrânii de la Dumnezeu, însă răspunsul Domnului a fost aspru, refuz total: „Veniți să mă întrebați? Viu sunt Eu că nu voi lăsa să mă întrebați” (Ezechiel 20:3).

Deși Ezechiel a refuzat în numele Domnului să le răspundă bătrânilor, continuarea acestei profeții ne dezvăluie că el începe să înțeleagă că este acceptat de popor ca profet adevărat.

Ezechiel era încă în perioada de muțenie după porunca Domnului, care se va încheia în ziua aflării distrugerii Templului: „În ziua aceea ți se va deschide gura și vei vorbi către cel supraviețuitor, nu vei mai fi mut” (Ezechiel 24:27). Cu toate acestea, venirea bătrânilor la el îl va elibera deja de povara muțeniei. După ce le refuză cererea, el continuă cu o prezentare istorică a relațiilor între Domnul și poporul Său, de la ieșirea din Egipt și până în zilele sale. La sfârșit le prezintă cea mai importantă cerință: Nu vă asimilați! „Ceea ce vă trece prin minte nu se va întâmpla nicidecum, căci voi ziceți: Să fim ca națiunile, ca familiile celorlalte țări, să slujim lemnului și pietrelor” (Ezechiel 20:32). El îi avertizează că Dumnezeu nu va permite așa ceva: „Viu sunt Eu, zice Domnul Dumnezeu, că voi domni peste voi cu mână tare, cu braț întins și revărsându-mi furia” (Ezechiel 20:33).

Această realitate care s-a petrecut în Babilon în care poporul exilat nu se asimilează și și-a păstrat religia și deosebirea etnică, nu are precedent și ea va călăuzi poporul evreu de-a lungul secolelor. Cine a adus această schimbare? Chemarea lui Ezechiel către popor în anul al șaptelea contra asimilării este singura sursă pe care o deținem, în care este o chemare a conducătorilor de păstrare a individualismului poporului evreu în diaspora. Probabil că erau două tabere: cei care voiau să continue pe drumul iudaismului și de aceea au venit la el să-L ceară pe Dumnezeu; restul erau persoane care intenționau să ia calea celor zece triburi și să se asimileze cu poporul care i-a cucerit și i-a exilat în țara sa. Ezechiel a luptat contra acestei tendințe și i-a avertizat pe cei care se vor asimila că nu vor atinge libertatea după exil: „Îi voi îndepărta dintre voi pe cei ce se răzvrătesc și pe cei care comit fărădelegi împotriva mea, căci îi voi scoate din țara în care au locuit ca străini, dar nu vor veni pe pământul lui Israel” (Ezechiel 20:38).

Aceste cuvinte grăite de profet, care era deja recunoscut ca profet adevărat care vorbește în numele Domnului, au avut probabil un efect semnificativ; pentru prima oară în istorie, un popor exilat în țara cuceritorului după ce țara i-a fost cucerită și Templul ars, și-a păstrat unicitatea și identitatea.

Ezechiel era într-o poziție de tranzație mai dramatică decât situația de după cel de al doilea Templu. În ambele, Casa a fost distrusă, ritualul a încetat și independența s-a pierdut, însă la primul Templu și poporul a fost exilat din țara lui. Cei care au fost exilați împreună cu Ioiachin au fost izolați de țara lor. Singura lor legătură cu Dumnezeu era prin profetul Ezechiel. Proiectul acestuia era să înlăture tiparul celor zece triburi de asimilare între cuceritori. Iar după distrugerea celui de al doilea Templu, Rabi Iohanen Ben Zakai a păstrat modelul exilului lui Ioiachin în care exilații și-au păstrat credința, cu adaptare la timpuri. Cu ajutorul lui Ezechiel s-a schimbat modelul antic de asimilație și s-a născut un model nou de identitate care nu depinde de țară sau de Templu. Acest model a ocrotit poporul evreu de-a lungul secolelor.

Se poate spune că după Moise, profetul Ezechiel a fost acela care a reușit mai mult decât oricare profet să mențină poporul evreu fidel Dumnezeului.

Astăzi, mai mult ca oricând, restul poporului evreu rămas în exil are nevoie de un profet ca Ezechiel care să oprească această avalanșă de asimilare. Mai ales a tinerilor – pentru ca o jumătate din populația evreiască să nu se piardă, așa cum a reușit să se mențină 2500 de ani.

Pericopa Aharei Mot și Yom HaKipurim - Sorții în ritualul de Yom Kipur [anul 5779]

La începutul pericopei, Aaron primește o poruncă: *Și să arunce Aaron sorți asupra celor doi țapi, un sort pentru al lui Dumnezeu și un sort al lui Azazel.* (Levitic 16:8). Obiceiul tragerii la sorți este legat de fenomenul întâmplării sau al accidentalității, care ne preocupă de această dată, și care este primul loc din Tanach (dar nu singurul), unde apare cuvântul „Goral” (“Sorti”) גורל și procedeul „tragerii la sorți”. Acest procedeu poate fi întâlnit în multe locuri, ca de exemplu la împărțirea teritoriului țării între triburi sau în povestea profetului Iona. Hazal (în Midraș Safra, pericopa Aharey Mot 2 și în Talmud tractatul Yoma 62a) ne învață și subliniază că cei doi țapi care trebuiau jertfiți erau complet egali și ca mărime și ca formă și nu se putea face diferența între ei. Este o mișcă din Tora că trebuie folosită tragerea la sorți. Este foarte interesant cum se făcea tragerea la sorți. Toate acestea le învățăm tot din Mișna și Talmud, tractatul Yoma, nu din Tora. Marele înțelept Rambam (Maimonides) descrie cu exactitate în „Hilhot yom hakipurim”, cap. 3:

Aduceau o urnă "Kalpi" כַּלְפִי, în care introduceau două bile perfect identice, pe una era scris la Domnul și pe cealaltă la Azazel אַזַּזֵּל. Acesta este un cuvânt foarte greu și are cel puțin patru interpretări. Poate să fie numele locului de unde se arunca țapul, dar poate fi și numele unui spiriduș. Urna se pune la est de Azara (în Templu) și cei doi țapi stau cu fața spre vest și cu spatele spre est. Acolo venea Cohen Gadol (marele preot) cu Sgan (vice) pe dreapta și Av Bet Din pe stânga, și cei doi țapi în fața lui, unul pe dreapta și unul pe stânga. Asta după ce Cohenul pune mâna pe capul țapului ca să-i treacă toate păcatele poporului. Cohen Gadol băga ambele mâini în două gauri care erau pe urnă și în fiecare mână ridica câte un sorț. Dacă în mâna dreapta ieșea sorțul Domnului, țapul din dreapta era jertfit Domnului și cel din stânga aruncat la Azazel de pe o creastă de munte care se afla la cam 15 kilometri de Ierusalim. Dacă în mâna stângă ieșea sorțul Domnului, țapul din stânga era jertfit Lui și cel din dreapta aruncat la Azazel. Aici este descris felul în care era aruncat. Până ajungea la mijlocul prăpastiei organele i se împrăstiau. Toată alegerea țapilor era întâmplătoare. Sau poate nu? Să analizăm până la sfârșit!

Hazal au ajuns la concluzii importante în urma analizei rezultatelor tragerii la sorți în anii care trecuseră. De exemplu, în Talmud, în tractatul Yoma 39:2, citim că în cei 40 de ani în care Șim'on Hațadic a fost Cohen Gadol în sec. 3 î.e.n., sorțul Domnului s-a găsit în mâna dreaptă, acesta fiind un semn că poporul merge pe drumul lui Hakadoș Baruch Hu. După moartea lui, sorțul Domnului a ieșit o dată în mâna dreaptă și o dată în mâna stângă, iar după aceea, în ultimii 40 de ani ai celui de-al doilea Templu, când poporul Israelului ajunsese în cea mai mare stare de degradare, sorțul Domnului a căzut întotdeauna în mâna stângă. Dacă examinăm rezultatele astea cu aparate statistice vedem că Hazal aveau dreptate și din punctul ăsta de vedere. Noi vom renunța aici la examinări statistice complicate care dovedesc faptul ăsta. Spunem numai că probabilitatea ca rezultatul să fie aceeași de 40 de ori la rând este mai mică de 0.005, sau că gradul de imposibilitate este de peste 95,5. Asta înseamnă că dacă ar fi Yom Kipur în fiecare zi și Cohenul ar trage la sorți de 1000 de ori pe zi, ar avea nevoie de cam 3 milioane de ani ca rezultatul să fie exact la fel de 40 de ori la rând. De aceea Hazal au constatat că nu poate să fie numai o chestie de întâmplare ci este aici o "mână conducătoare". [Pentru Hazal și la evrei în general, întâmplarea are un sens, o semnificație de supraveghere divină care îndrumă omul de dorința lui Kadoș Baruch Hu și îi spune pe ce drum trebuie omul să meargă. Întâmplarea este inversul dubiului.](#)

Și comentatorii din toate perioadele confirmă ideea aceasta, printre ei Ovadia din Bartenura (Italia-Israel, sec. 15, mare comentator de Mișna), Baal Haturim (Germania-Spania, sec. 13-14), Ramban (Nahmanides), (Spania-Israel, sec.12-13), potrivit căreia viața configurează destine diferite oamenilor diferiți, sau destine aemănătoare membrilor unei colectivități.

[Tragerea la sorți prin care trebuie aleși și, apoi, trimiși țapii ispășitori de Yom Kipur semnifică pentru om că trebuie să se debaraseze de pornirile rele și de toate ideile greșite pe care le-a adunat în decursul anului.](#) Acestea se vor ascunde în țapul ispășitor de care trebuie să ne debarasăm. Cu toate că cei doi țapi sunt complet identici, alegerea fiecăruia semnifică aspecte particulare.

Alegerea în mâna stângă a jertfei pentru Dumnezeu înseamnă că trebuie să admitem că avem datoria să aruncăm tot acest rău și că există posibilitatea de a ne căi așa cum este demn de ziua de Yom Kipur. Pe de altă parte, alegerea țapului din dreapta ca jertfă pentru Dumnezeu înseamnă că suntem pe drumul cel bun, câtă vreme alegem schimbarea prin emanciparea de idei greșite.

[Aceasta este importanța semnificației a tragerii la sorți de Yom Kipur, care ne dovedește legătura specială între Dumnezeu și Cohen Gadol \(marele preot\), reprezentantul poporului Israel în fața Lui.](#)

Pericopa Balak - Balaam - profet ori vrăjitor?

[anul 5785]

În pericopa noastră, poporul a cucerit ținuturile amoriților, iar regele Moabului se teme de soarta țării sale. El știa că are puține șanse să-i înfrângă pe evrei în luptă și de aceea a apelat la soluții atipice: el a trimis o expediție spre răsărit, departe, ca ei să cheme o persoană numită Bilam (Balaam) Ben Beor din Aram Naharaiim, care era cunoscut ca vrăjitor și profet, căruia i se îndeplineau binecuvântările și blestemele.

Balaam îl întreabă pe Dumnezeu dacă să meargă, iar acesta îi interzice acest lucru. Balak nu renunță și-i trimite a doua oară, iar Balaam întreabă din nou Domnul. De data aceasta El își dă consimțământul cu condiția ca el să meargă cu oamenii lui Balak și să îndeplinească dorința Domnului.

Balaam și-a luat măgărița și a plecat cu oamenii lui Balak. Domnul s-a supărat și a trimis un înger ca să-l împiedice, însă el nu l-a văzut. El a trimis de trei ori, însă doar măgărița vedea îngerul și încerca să-l evite de pe drum. Balaam s-a supărat aprig și a tot bătut măgărița. Atunci s-a petrecut necrezutul și măgărița și-a deschis gura. În primul rând s-a plâns că acesta o bate, însă el a acuzat-o că ea îl maltratează. Măgărița i-a răspuns: „Nu sunt eu măgărița ta, pe care ai călărit toată viața ta până astăzi? Obişnuiesc eu oare să-ți fac un astfel de lucru? Și el a spus: Nu” (Numerele 22:30). Atunci Domnul i-a deschis ochii, iar el îl vede pe îngerul Domnului în fața lui. El întreabă îngerul dacă poate să continue, iar acesta îi dă un răspuns pozitiv adăugând ca el să spună doar ceea ce îi pune Dumnezeu în gură. Balaam a ajuns în țara Moabului și a încercat de trei ori, în trei locuri diferite, să blesteme poporul evreu. Însă din gură au ieșit doar binecuvântări la adresa poporului evreu.

Din aceste evenimente reiese caracterul adevărat al lui Balaam; este adevărat că el era profet al Domnului ținând în mâini puteri spirituale uriașe: binecuvântările și blestemele lui se îndeplineau, iar el era în stare să vorbească cu Domnul. Însă el își folosea puterile pentru nevoile personale fără să fie legat de dorințele Domnului, El a fost numit câteodată „magician”, însă în acțiunile profetice ale lui era mai mult un magician și vrăjitor.

În mod repetitiv se dezvăluie comportamentul lui Balaam; când trimișii lui Balak au venit la el, Balaam știa că Domnul este Dumnezeul Israelului și că nu intenționa să-i blesteme. Cu toate acestea el a anticipat ca ei să-l apeleze. La fel s-a petrecut și cu a doua expediție când și-a încercat din nou norocul. Când Domnul a văzut că Balaam este dornic să meargă în Moab, i-a îngăduit să meargă cu condiția să împlinescă doar dorințele Domnului. Însă Balaam a mers sperând că dorința Domnului se va schimba și va putea în sfârșit să blesteme poporul evreu.

Acesta a fost și mesajul din gura măgăriței: de ani și ani tu mă călărești, iar eu îți sunt fidelă, însă în clipa în care se petrece ceva neplăcut, tu mă bați? Te-ai întrebat de ce eu mă comport așa? Ai încercat oare să mă înțelegi?

Balaam, în profețiile sale asupra Israelului, recunoaște că „aude spusele lui Dumnezeu și știe planurile Preaînaltului” (Numerele 24:16). Despre aceasta se spune în Talmud: „Planurile animalului său nu le știa – oare va ști planurile Preaînaltului? Doar știa să se orienteze în momentele în care Dumnezeu se supăra” (Talmud, tractatul Brachot 7:1).

Înțelepții se referă la decalajul care reiese din spusele măgăriței: dacă Balaam nu a înțeles nici măcar tainele comportamentului animalului pe care el călărea, cum putea el înțelege cugetele Domnului? La aceasta ei adaugă că Balaam știa să „prindă” singurul moment al zilei în care Domnul era supărat și el profita de acest moment ca să

blesteme poporul Israel. Balaam nu era conectat cu Dumnezeu în profeția lui, ci știa să profite de puterile divine în favoarea lui.

Din acest eveniment noi putem învăța și despre modul dorit al legăturii noastre cu Dumnezeu. O asemenea legătură trebuie să fie aspirată pentru o mai bună înțelegere a voinței Domnului în locul unei legături în care căutăm să-L folosim pe Dumnezeu în scopul nostru. Aceasta ne poate îndruma și la esența legăturilor în familie ori cele cu cei care ne înconjoară. Trebuie să-i înțelegem pe semenii noștri nu numai din punctul de vedere al nostru, ci să le înțelegem motivele reale pentru comportamentul lor și să depunem efort să ne legăm cu ei așa cum trebuie.

Pericopa Balak - Bilam și Ieșu (Balaam și Isus) 5783

Cele două personaje, Bilam și Ieșu apar în Talmud și midraș de câteva ori unul lângă celălalt. După părerea unora, cele două personaje sunt cumva paralele, adică Bilam reprezintă tipologia lui Ieșu. După aceleași surse talmudice, în general putem depista caracteristici identice între cele două personalități. În Talmud, tractatul Sanhedrin 10:b se spune că Bilam, Doeg, Ahitofel și Ghehazi nu vor avea loc în „lumea care vine”, la fel ca și regii Iorovam, Ahav și Menașe. Aici Ieșu este identificat cu Bilam. Acest fragment apare în tractatul Sanhedrin după ce ne sunt enumerate caracteristicile celor care nu vor avea loc în „lumea viitoare” printre care cei care citesc cărțile de apocrifa și cei care șoptesc la lovire cu degete. Aceste caracteristici sunt atribuite celor numiți *minim*, adică acei primi evrei creștini contra cărora au ieșit tanaimii din Mișna. Cei care îl leagă pe Bilam de Ieșu spun că așa cum Bilam i-a făcut pe evrei să păcătuiască prin obscenitate, așa și Ieșu i-a făcut să păcătuiască prin renegare. În alte părți din Talmud, se spune că Ieșu i-a vrăjit pe evrei, că el i-a instigat de pe calea bună (Talmud, tractatul Sanhedrin 107:b).

O altă sursă în care Bilam și Ieșu sunt amintiți împreună se află în tractatul Ghitin 56:b-57:a în care ni se povestește despre Onkelos Ben Kalonimus (traducătorul Toraei la aramaică) care vrea să se convertească: Onkelos merge la Bilam și apoi la Ieșu ca să-i întrebe dacă să devină evreu. Amândoi dau răspunsuri ambivalente. Pe de altă parte ei batjocoresc spusele înțelepților și din această cauză sunt condamnați la moarte prin pedepse groaznice. Aceste povești sunt extrem de importante fiindcă noi învățăm aici despre atitudinea înțelepților evrei față de Ieșu cu sute de ani mai târziu. El a rămas în ochii lor toată viața un evreu care nu a vrut să facă rău evreilor. Cu toate că aici Ieșu este amintit împreună cu Bilam, nu este nicio scuză să-l respingem pe Ieșu dacă îl respingem pe Bilam. Este adevărat că Ieșu batjocorea spusele înțelepților, însă el nu este socotit păgân sau necredincios care vrea să dăuneze poporului evreu.

Un alt fragment care este menționat de specialiști se află tot în Talmud, tractatul Sanhedrin 106:b. În acest episod ni se povestește că un necredincios a venit la Rabi Hanina să-l întrebe la ce vârstă a murit Ieșu. Nu avem din

Talmud niciun indiciu despre acel necredincios, însă înțelepții l-au identificat cu un evreu creștin, care probabil locuia lângă orașul Tīpori din Galilee unde trăia Rabi Hanina. Întrebarea îl amintește cumva pe Bilam referindu-se la leșu. Rabi Hanina probabil cunoștea această paralelă pe care o făceau unii înțelepți. Rabi Hanina stabilise deja că Bilam a murit la vârsta de 33 sau 34 de ani, aproape de vârsta la care a murit leșu. Există o carte numită „Cartea lui Bilam” care este identificată de unii ca fiind de fapt una din Evanghelii. Aici apare Pinhas, cel care l-a omorât pe Bilam sub numele de Pinhas Listaa, adică hoțul. De ce Pinhas apare aici ca un hoț? Greu de explicat. Unii propun că Pinhas Listaa trebuie exprimat Pontius Pilatus, adică Bilam care omorât de Pinhas s-a transformat în leșu care la rândul lui a fost omorât de Pontius Pilatus.

Mai avem încă o sursă, în midrașul Ialkut Șimoni, 247, unde spre deosebire de celelalte surse Bilam apare ca un profet pozitiv care nu vine să blesteme poporul evreu ci să-l avertizeze de leșu. În primul rând el spune că o ființă din carne și oase nu se poate naște dintr-o minune și că leșu minte. Aici nu este nicio paralelă între cei doi, ci Bilam vine să-i avertizeze pe evrei spunând că leșu este un profet fals de care trebuie să vă feriți.

[Toate aceste păreri sunt ale unor evrei din Babilon cu 100-200 de ani după leșu care apar exclusiv în Talmudul Babilonean.](#)

Pericopa Balak - Ce a învățat Bilam de la măgăriță? 5784

Povestea despre Bilam și măgărița în care ea își deschide gura, este una din cele mai renumite minuni din Tanach. Citirea superficială a episodului dă impresia că el ar fi inutil, însă cu puțină aprofundare putem să înțelegem mai bine cusururile din comportamentul lui Bilam și caracterul său.

Povestea începe cu solii lui Balak, regele Moabului, care vin la Bilam să-l roage să blesteme poporul evreu. El le răspunde că trebuie să ceară aprobare de la Domnul Dumnezeu. La început El l-a refuzat „Nu te duce cu ei” (Numerele 22:12), însă până la urmă i-a poruncit pe Bilam să meargă cu căpeteniile lui Balak: „Dacă oamenii au venit să te cheme, scoală-te și mergi cu ei” (Numerele 22:20). Pare că Bilam s-a supus Domnului într-un mod exemplar. La sfârșitul episodului îngerul se întoarce la Bilam și-i spune din nou să meargă cu căpeteniile lui Balak, doar că Bilam trebuie să spună ceea ce-i va spune îngerul (BeMidbar 22:35). Deoarece Bilam a împlinit porunca, este greu de înțeles ce noimă are povestea.

O altă problemă care apare din citirea poveștii este că imediat după ce Domnul i-a poruncit lui Bilam să meargă cu solii Moabului, El s-a supărat pe Bilam că merge cu ei: „Mânia lui Dumnezeu s-a aprins pentru că mersese” (Numerele 22:22).

Însă o citire mai atentă ar putea da răspunsuri la aceste întrebări, să explice importanța poveștii lui Bilam și a măgăriței și necesitatea minunii cu deschiderea gurii măgăriței.

Când solii au ajuns la Bilam pentru prima oară, Domnul i-a interzis să meargă cu ei și a argumentat cauza: „Dumnezeu i-a spus lui Bilam, nu te duce cu ei, nu blestema poporul, căci este binecuvântat” (Numerele 22:12). Oponerea Domnului la mersul lui Bilam nu a fost în zadar. El i-a explicat lui Bilam că el nu poate blestema poporul fiindcă acesta este binecuvântat.

Cu toate că pare că Bilam l-ar fi ascultat pe Domnul, nu este chiar așa. Dacă citim cu mare atenție vedem că Bilam le-a răspuns solilor fără să le explice „Domnul a refuzat să mă lase să merg cu voi” (BeMidbar 22:13). Acest răspuns i-a fost transmis lui Balak cuvânt cu cuvânt (BeMidbar 22:14). Așa că nu-i de mirare că Balak a continuat să încerce să-l convingă pe Bilam trimitând mulți demnitari importanți și chiar și avantaje financiare. Balak nu a înțeles că Bilam are o cauză întemeiată să nu meargă cu el. Dacă Bilam le explica că fiii lui Israel sunt binecuvântați și nu pot fi blestemați, probabil că Balak nu continua să insiste și renunța la idea de a-i blestema pe evrei.

Faptul că Bilam nu a argumentat refuzul de a merge cu solii lui Balak este pricina continuării faptelor. Când au ajuns căpeteniile Moabului la Bilam pentru a doua oară, el nu le-a spus clar și deslușit că nu poate să meargă cu ei fiindcă poporul evreu este binecuvântat, ci le-a cerut din nou ca să rămână peste noapte ca el să-l întrebe iarăși pe Domnul. Dacă Bilam accepta primul răspuns al Domnului că poporul evreu este binecuvântat, evident că nu apela din nou la Dumnezeu. Însă nu putea să se aștepte la alt răspuns de la Domnul decât același. Însă nu așa lua atitudine cineva care spune „nu aş putea nesocoti vorba Domnului, Dumnezeului meu, ca să fac [orice] mic sau mare” (Numerele 22:18).

Iar acum, în mod surprinzător Dumnezeu îl poruncește pe Bilam, mai mult decât ar accepta, să meargă cu căpeteniile Moabului. Chiar și aici, în această situație Bilam nu s-a purtat cum trebuie. Domnul i-a spus să meargă, însă a adăugat „însă lucrul pe care ți-l voi vorbi Eu, doar pe acela să îl faci” (Numerele 22:20). Însă Bilam nu s-a străduit să explice căpeteniilor Moabului că el va fi limitat în blestemele lui și pur și simplu nu a mers cu ei (Numerele 22:21). Iar aici apare povestea cu măgărița.

După cum vom vedea, această poveste îi dovedește lui Bilam comportamentul său inacceptabil. Măgărița l-a văzut pe îngerul Domnului și s-a abătut de la drum de trei ori. Bilam nu a văzut îngerul și nu a înțeles de ce măgărița se abate de pe drum și ca atare o bătea de fiecare dată. Evenimentul se repetă de trei ori și doar a patra oară când Bilam și-a pierdut cumpătul și a amenințat că o va omorî, măgărița și-a deschis gura și l-a lămurit despre ce este vorba. Numai atunci i s-au deschis ochii lui Bilam și a văzut îngerul stând pe drum cu sabia scoasă în mână. De abia că Bilam a amenințat măgărița că dacă ar avea o sabie în mână ar omorî-o și iată îngerul cu sabia în mână îndreptată către el.

Bilam n-a înțeles sau nu a vrut să înțeleagă că el nu poate blestema poporul evreu fiindcă este binecuvântat. Doar acum el înțelege că tot ce s-a petrecut, are o rațiune. Faptul că măgărița s-a abătut de la drum are o pricină; vorbele Domnului de la început ca el să nu meargă cu căpeteniile lui Balak i se clarifică doar acum (Numerele 22:31). Însă în acest moment el nu se mai poate răzgândi, nu se mai poate întoarce acasă după ce s-a alăturat căpeteniilor lui Balak și a primit o poruncă din nou de la Dumnezeu să meargă. Ar putea cel puțin să-i explice lui Balak limitele la care el este supus - lucru pe care el l-a făcut.

Numai după povestea cu măgărița, când în sfârșit îngerul Domnului i-a clarificat lui Bilam că el trebuie să meargă cu căpeteniile lui Balak, el a adăugat: „însă doar cuvântul pe care Ți-l voi spune eu - doar pe acela îl vei vorbi” (Numerele 22:35). Doar atunci Bilam i-a spus lui Balak că el poate să spună cuvântul pe care Domnul îl va pune în gură (Numerele 22:38). Doar după povestea cu măgărița Bilam a înțeles mesajul și l-a transmis lui Balak.

Povestea măgăriței i-a dezvăluit lui Bilam și nouă care fuseseră cusururile în comportamentul lui Bilam: Tot ceea ce l-a interesat pe el este dacă va putea merge cu solii lui Balak sau nu. Explicațiile nu l-au interesat deloc. Așa și în povestea cu măgărița tot ceea ce l-a interesat este că măgărița s-a abătut de pe drum de trei ori. Cauza acestei abateri nu l-a interesat deloc. Doar la sfârșit Bilam a înțeles că adevărul era sub nasul său: îngerul a abătut măgărița de pe drum și lui i s-a interzis să meargă cu solii Moabului fiindcă nu va putea blestema poporul binecuvântat, exact cum i s-a spus de la început (Numerele 22:12).

Pare că minunea în care măgărița își deschide gura vine ca să-l batjocorească pe vrăjitorul Bilam și ne dovedește că ceea ce măgărița vede, Bilam nu vede. [Povestea măgăriței și a lui Bilam ne învață că nu el este cel care blestemă sau binecuvântează, căci „Nu există nici înțelepciune, nici inteligență și nici sfat care să stea în fața Domnului” \(Proverbi 21:30\).](#)

Pericopa Balak - Fapta lui Zimri [anul 5782]

מעשה זמרי

După descrierile splendide despre poporul Israel ieșite din gura lui Bil'am, ultima parte a pericopei este dedicată păcatelor poporului în prostituție și idolatrie. Reacția lui Dumnezeu nu a întârziat să vină: „Adonai i-a spus lui Moșe, la-le pe toate căpeteniile poporului și spânzură-le înaintea lui Adonai în fața soarelui și să se abată apriga mânie a lui Adonai de la Israel” (Numeri 25:4).

Rași și alți mari comentatori interpretează că scopul nu era spânzurarea căpeteniilor, ci activarea lor ca judecători care să-i pedepsească pe păcătuitori. Aceasta reiese și din reacția lui Moșe: „Moșe le-a spus judecătorilor lui Israel, fiecare dintre voi să-iucidă pe oamenii săi care s-au alipit de Baal-Peor” (Numeri 25:5). Cu alte cuvinte, pedeapsa nu este din pricina prostituției ci din pricina păcatului de idolatrie, pentru alipirea de Baal-Peor. Însă este posibil ca cele două păcate să fie amestecate între ele. Bil'am avea un plan care rezultă din vorbele lui de despărțire de Balak: „Acum, iată, plec la poporul meu, vino să-ți vestesc ce va face poporul acesta poporului tău în zilele din urmă” (Numeri 24:14). Iar înțelepții din Talmud au descris sfatul lui în felul următor:

„El i-a spus: Dumnezeul lor detestă indecența, nerușinarea. Iar ei detestă obiecte din in, pânzeturi colorate. Hai să-ți dau un sfat: fă-le paravane din crengi și bagă în ele curve, una bătrână pe afară și una tânără înăuntru, și ele să vândă obiecte din in. Pe când evreii mănâncă, beau, petrec și ies să se plimbe afară, le spune bătrâna: Nu vrei să cumperi niște lucruri de in? Bătrâna îi spune prețul, iar tânăra îi propune mai ieftin. Insistă de două-trei ori și apoi îi spune: Simte-te acasă, stai să alegi ce vrei singur. Pe masă erau carafe cu vin. Ea îi spune: Vrei să bei un pahar de vin? A băut și din cauza aceasta s-a încins și i-a spus: Culcă-te cu mine! Atunci își scoate idolul din poale și-i spune: Închină-te la el! El îi spune: Dar eu sunt evreu! Ea îi spune: Ce-ți pasă? În total este vorba de Peor. Eu doar nu-ți cer să renegi Toraua lui Moise, după cum este scris: „Dar ei au intrat la Baal-Peor, s-au dedicat desfrâului și au ajuns dezgustători în iubirea lor” (Osea 9:10).

În continuare, aduce și Toraua sfatul lui Bil'am: „Iată, ele au fost cele care , la cuvântul lui Bil'am, i-au făcut pe fiii

lui Israel să fie infideli față de Domnul, în cele de la Peor, și a izbucnit urgia în adunarea lui Adonai” (Numeri 31:16). Atunci încă nu începuseră să pună în acțiune porunca Domnului de a-i judeca pe cei care au păcătuțit și iată că din mijlocul agitației care a început în popor auzind porunca lui Moșe, s-a sculat unul din căpetenii și a acționat: „Și iată, unul dintre fiii lui Israel a venit și a înfățișat-o fraților săi pe o midianită, sub ochii lui Moise și sub ochii întregii adunări a fiilor lui Israel, pe când plâneau ei la intrarea Cortului Întâlnirii” (Numeri 25:6). Cuvântul „iată”, în ebraică *ve-hineh*, înseamnă că s-a petrecut o schimbare bruscă, însă detaliile din Tora sunt foarte puține, așa că și aici avem nevoie de înțelepți.

În Talmud, tractatul Sanhedrin 82:a apare o legendă în care ni se povestește că oamenii din tribul Șim'on au mers la Zimri Ben Salu (președintele tribului) și i-au spus: în timp ce ei duc discuții care ne vor pecetlui soarta, tu stai și taci? Atunci, el a adunat 24,000 de persoane și a mers la Kozbi și i-a spus: Culcă-te cu mine! Ea a răspuns: Eu sunt o fiică de rege, și tata mi-a pruncit așa: Să-l ascuți (=să te culci) pe cel mai mare dintre ei. El i-a spus: și el, adică Moise, este președinte (ca și mine). Numai că eu, Șim'on m-am născut al doilea, iar el (Levi) s-a născut al treilea. A prins-o de păr și a adus-o la Moise și i-a spus: Fiul lui Amram, asta ne este interzisă sau ne este permisă? Dacă îmi spui că este interzisă, pe fata lui Yitro (Țipora, soția sa) cine ți-a permis-o? *Halachau* l-a ignorat (pe Moise?) și toți au izbucnit în plâns „... ei plâneau la intrarea Cortului Întâlnirii” (Numeri 25:6). În continuare scrie „Când i-a văzut Pinhas Ben Elazar ...” (Numeri 25:7). Ce a văzut el? Spune Rav (înțeleptul): A văzut un fapt și și-a amintit de *halacha*. El (Pinhas) i-a spus (lui Moise) : Fratele tatălui-tatălui meu: doar tu ne-ai învățat la coborârea de pe Muntele Sinai: Nesăbuiții lovesc pe cel care se culcă cu o străină! (Moise) i-a spus: Cel care citește această epistolă va fi trimisul care va executa ceea ce scrie în ea.

Personajele din acest midraș pot fi identificate cu cele din două versete: „Iar numele israelitului lovit care a fost ucis împreună cu midianita era Zimri Ben Salu, președinte al casei părintești al tribului Șim'on (Numeri 25:14-15).

Plânsul poporului este ușor de înțeles. El reprezintă asumarea păcatului și teama de pedeapsa care va veni peste nenumărații păcătoși. Însă după cum descrie midrașul, plânsul la intrarea în cort se referă mai degrabă la Moșe și reprezintă o exprimare ambiguă a problemei juridice și de aceea scrie în midraș că „*halachau* l-a ignorat”. Pe cine? Pe Moise?

Poporul se aștepta ca în aceste momente grele, Moise să acționeze imediat în fața actului de idolatrie ca urmare a curvăsăriei. Când el ezită să riposteze, președintele tribului Șim'on acționează sub presiunea populației care cere abrogarea sentinței de spânzurare a miilor de cei care au păcătuțit.

Midrașul îl descrie pe Zimri ca un bătăran și nesimțit chiar și în atitudinea lui față de Kozbi. Nu este aici nici un act de iubire ci o acțiune de brutalitate. Ca să o convingă să i se supună „a prins-o de păr și a dus-o la Moise”. După aceea a băgat-o în cort și și-a îndeplinit viciile, parcă Kozbi nu ar fi o fire umană. În acest fel, el a încercat să slăbească autoritatea lui Moșe de a judeca pe cei vinovați de infracțiune de proxenetism. Moșe și poporul din jurul lui nu au avut o ripostă adecvată și promptă la aceste provocări ale lui Zimri. Iar după ce l-a atacat pe Moșe cu argumente de *halacha*, Moșe și tot poporul au izbucnit în plâns.

Unii comentatori moderni explică faptul că Moșe nu a vrut să se confrunte cu Zimri, din pricină că Zimri îi amintea că și el s-a încurcat în același păcat (când a luat-o pe Țipora). Cu toate că el a luat-o de soție înainte de darea Toraei, adică atunci încă era permis de luat o străină, el prin modestia lui excepțională nu a vrut să fie nici măcar de mar'it-ayin מראית עין, un fel de „văzul lumii”, fiindcă oricum porunca nu exista când el s-a căsătorit.

Modestia excesivă a lui Moise nu i-a îngăduit așadar să riposteze cum trebuie la provocarea lui Zimri. Tocmai riposta curajoasă și promptă a lui Pinhas era necesară în acel moment, mai ales că acest act a oprit pandemia care a apucat să omoare pe cei 24.000 de oameni adunați de Zimri.

De aici învățăm că în fața unui tupeu curajos criminal care vine să zguduie bazele justiției și încearcă să discrediteze conducerea, este nevoie de o acțiune glorioasă care să rămână în limitele normelor de drept și moralitate.

Pericopa Behaalotcha - „Să nu umbli cu bârfe în poporul tău” (Levitic 19:16) [anul 5784]

Din povestea leprei lui Miriam (Numeri cap. 12) noi învățăm că Domnul nu dă prioritate nimănui. El nu-i iartă pe cei apropiați lui, căci Miriam a fost pedepsită aspru, cu toate că ea este profetesă. Aceasta reiese și din porunca de a ne aminti de ceea ce i s-a întâmplat, după cum apare în cartea Deuteronom. Mai mult decât atât, această poruncă apare cu aceleași cuvinte ca și cea de a-i aminti pe Amalek, care a lovit pe israelieni: „Amintește-ți de ce i-a făcut Domnul Dumnezeul tău, lui Miriam, pe drum, când ieșeați din Egipt” (Deuteronom 24:9); „Amintește-ți de ceea ce ți-a făcut Amalek pe drum, când ieșeați din Egipt” (Deuteronom 25:17).

Însă este o deosebire fundamentală între cele două evenimente amintite în Deuteronom. În cel al lui Miriam, noi trebuie să ne amintim ce i-a făcut Domnul profetesei noastre iubită și apreciată. Însă în afară de aceasta, nu ni se menționează ce s-a petrecut cu ea și ce poruncă să ne amintim. Este adevărat că în versetul anterior avem o aluzie pentru cine cunoaște povestea: „Ferește-te de plaga de lepră, luând aminte și făcând întocmai cum te vor învăța preoții leviți, după cum le-am poruncit” (Deuteronom 24:8). Dar nu ni se spune cum să ne ferim ca să nu ajungem în situația ei. În mișva pentru Amalek pe de altă parte, noi trebuie să ne amintim ce ne-a făcut inamicul mârșav, iar versetele următoare ne deslușesc amintirea, obscenitatea morală a lor. Noi trebuie să ne amintim de răutatea faptelor lor și să le eliminăm din lumea aceasta.

Întrebarea este, dacă trebuie să ne amintim de povestea lui Miriam, de ce Domnul acoperă în cartea Deuteronom detaliile păcatului ei?

De fapt noi vedem că pățania lui Miriam dezvăluie, dar și acoperă concomitent faptele, după cum sunt prezentate, inclusiv desfășurarea evenimentelor în pericopa noastră. Probabil că scriptura vrea să evite bârfa, așa că dă doar un pont despre păcatul ei, întărind porunca „să nu umbli cu bârfe în poporul tău” (Levitic 19:16), care este în fond păcatul original al lui Miriam. Însă chiar și acolo păcatul nu este clar de tot, fiindcă din pricina conciziei descrierii, noi nu înțelegem care fusese esența plângerii lui Miriam despre Moise, fratele ei. Pe de altă parte poporul, cu siguranță nu a auzit această bârfă, fiindcă scriptura ne spune că Domnul a auzit: „Miriam și Aaron au vorbit împotriva lui Moise din pricina femeii cușite pe care o luase, căci își luase femeie cușită” (Numeri 12:1-2).

De aceea pentru obligația amintirii poporul nu trebuie să știe exact ce s-a întâmplat.

Noi înțelegem argumentul de comparație făcută de Miriam și Aaron între profeția lor și cea a lui Moise, însă primul lor argument este opac și apare ca o dublură la cele spuse: „... din pricina femeii cușite pe care o luase, căci își

luase femeie cușită”. În urma reacției Domnului nu se poate înțelege că Miriam era supărată pe Moise fiindcă s-a căsătorit cu o negresă, adică cu o neevreică. Dacă Dumnezeu spune că profeția lui Moise este deasupra profeției oricărui alt profet israelian, aceasta nu înseamnă că în chestiuni personale el poate să se comporte diferit de alți profeți. Din contră, cu cât este cineva într-o poziție mai înaltă, cu atât restricțiile care limitează felul în care el poate alege o soție sunt mai aspre. În primul rând, interdicțiile de incest la evrei sunt mai largi decât la fiul lui Noe, sunt mai multe interdicții la un preot din Templu și mai multe la marele preot.

Așa că nu ne rămâne decât să ne bazăm pe comentariile înțelepților din Talmud și midraș aduse de marele comentator Șadal (Italia, sec. 19) că este vorba despre probleme de căsnicie între Moise și Țipora. Miriam crede că Moise ajungând la cea mai înaltă poziție de profet, n-o mai vrea pe Țipora – o străină – ca soție. El o luase când era într-o situație groaznică fiind urmărit. Pricina acuzației se ascunde în expresia „omul Moise”, care este subiectul frazei care înlătură această vinovăție: „Iar omul Moise era foarte modest, mai mult decât orice om de pe fața pământului” (Numeri 12:3). Miriam și Aaron știau ce s-a spus despre Moise: „Și Domnul a făcut ca poporul să găsească bunăvoință în ochii egiptenilor; în plus, omul Moise era foarte mare în țara Egiptului, în ochii slujitorilor lui Faraon și în ochii poporului” (Exod 11:3) și se temeau că până și egiptenii care îl slăveau îl fac să devină orgolios. Acest lucru li se pare rațional, deoarece și când au apelat la Aaron fiindcă Moise dispăruse de multă vreme (vițelul de aur) au folosit aceeași expresie: „Fă pentru noi dumnezei care să meargă înaintea noastră, fiindcă acesta este omul Moise, care ne-a ridicat din țara Egiptului – nu știm ce s-a ales de el” (Exod 32:1 și 23). Aprecierea poporului față de Moise este atât de mare, încât ei îi atribuie și ridicarea din Egipt.

Spre deosebire de concentrarea și obscuritatea descrierii păcatului lui Miriam, pedepsirea ei este prezentată cu mare agitație. Așa este în Deuteronom când suntem porunciți să ne amintim de ceea ce i-a făcut Domnul lui Miriam și la fel și în povestea originală: Domnul ripostează la defăimarea Lașon Hara לשון הרע pe care ea o exprimă într-un fel care atrage atenția întregii tabere Israelului. Chemarea lui Moise, Miriam și Aaron la Cortul Întâlnirii este o chemare profetică pe care ei o aud doar în inimă, însă când au ajuns acolo „Domnul a coborât într-un stâlp de nor și a stat la intrarea Cortului” (Numeri 12:5). Atunci toți au venit să se intereseze ce s-a întâmplat, fiindcă nu se poate ignora stâlpul de nor, după cum s-a spus în altă parte: „Și când venea Moise la Cort, stâlpul de nor cobora și stătea la intrarea Cortului și atunci [Domnul] vorbea cu Moise. Tot poporul vedea stâlpul de nor stând la intrarea Cortului și tot poporul se ridica și se prosterna, fiecare la intrarea cortului său” (Exod 33:9-10).

Reiese clar din sfârșitul poveștii că tot poporul știa că Miriam a devenit leproasă ca o pedeapsă pentru faptele ei, însă nimeni nu știe de ce și rezultatul a fost: „Și Miriam a fost închisă în afara taberei șapte zile, iar poporul nu a pornit până ce Miriam nu a fost readusă” (Numeri 12:15). Publicitatea pedepsei lui Miriam reiese și din riposta Domnului la rugăciunea lui Moise: „Și Domnul i-a spus lui Moise, dacă tatăl ei i-ar fi scuipat în față, oare n-ar fi fost umilită șapte zile?” (Numeri 12:14). Dumnezeu compară pedeapsa ei cu o umilință asemănătoare făcută în public, fiindcă dacă tatăl ei o scuipa pe ascuns, nu era nicio rușine.

Așa cum am mai spus, poporului nu-i este clar păcatul lui Miriam, nu din cartea Deuteronom și nu din Numeri, însă Domnul ne prezintă în mod deslușit „să nu umbli cu bârfe în poporul tău”. Din aceeași cauză și nouă, cititorilor, nu ne este clar.

Noi, evreii, suntem poporul ales al Domnului, iar în acest rol noi ne asumăm ștergerea răului de deasupra pământului. De aici reiese obligația de amintire a faptelor săvârșite de Amalek. Însă asemănarea între porunca de amintire a ștergerii lui Amalek cu fapta săvârșită de Miriam ne aluzionează că răul poate fi făcut și între fiii lui Israel, iar noi trebuie să facem tot posibilul ca să-l eliminăm.

Pericopa Behaalotcha - Cum și-au petrecut copiii lui Israel primul an în deșert? [anul 5785]

În întreaga perioadă a construcției Tabernacolului, stabilirea sărbătorilor, stabilirea miștoturilor între semeni și alcătuirea unei noi națiuni libere – poporul a stat pe loc, fără mișcare. În fond, mișcare a fost, dar ea s-a petrecut înăuntrul taberei, după cum scrie: „Și a fost în anul al doilea, în luna a doua, în a douăzecea [zi] a lunii: norul s-a ridicat de deasupra Tabernacolului Mărturiei. Și copiii lui Israel au pornit în călătoriile lor din deșertul Sinai; și norul a poposit în deșertul Paran. Au pornit pentru prima dată după cuvântul Domnului prin Moise” (Numerele 10:11-13).

Rași ne explică: „Adică, se poate spune că au stat în [deșertul] Horev douăsprezece luni, mai puțin zece zile, deoarece s-au oprit acolo de începutul lunii Sivan și nu s-au mișcat până pe douăzeci Iyyar al anului următor”. Iată că noi, zece zile după Ziua Dării Torei (Șavuot) vom citi despre prima peregrinare pornită de la Muntele Sinai. Noi știm cea ce mulțimea care a pornit la drum nu știa și anume că drumul va lua cu mult mai mult decât ei își închipuiau.

Un an întreg fără mișcare. Însă adevărul este că există încontinuu o mișcare internă, în sufletul poporului. Ei au ajuns la muntele din mijlocul deșertului ca un popor de sclavi și roabe eliberați; o lună și jumătate după ce au scăpat din ghearele sclaviei și deodată în pustiul enorm, egiptenii se îneacă sub ochii lor, iar Moise îi călăuzește în deșert spre libertatea râvnită. Ei stau la poalele muntelui așteptând cuvintele Domnului, pe când muntele este în fum, sunetul Șofarului zguduie liniștea și „tot poporul care era în tabără s-a cutremurat” (Exodul 19:16).

După sunetele și fulgerele, poporul a rămas deodată singur, în liniște. Moise a rămas pe munte ca să primească și să învețe toată Toraua, pe când fiii și fiicele lui Israel au rămas la poalele muntelui cu promisiunea că peste 40 de zile el se va întoarce. Însă cu cât trecea timpul, oamenii își pierdeau răbdarea și așa apare ritualul Vițelului de Aur și cu el și pedeapsa – băieții primii născuți. Ei au fost dedicați după plaga primului născut Domnului, însă după ce au participat și ei la evenimentul Vițelului de Aur și-au pierdut această poziție, fiind înlocuiți de leviți, care vor susține de acum înainte atât în spirit cât și în fizic – chiar pe umeri, prezența Domnului în tabără. Tablele au fost sparte, iar Moise s-a urcat din nou pe munte pentru încă 40 de zile, iar după ele, în loc de vițel de aur, începe construirea Tabernacolului, cu chivotul, altarul, sfeșnicul și hainele preoților, iar în tabără s-a stabilit o nouă rânduială în jurul locașului.

Toate acestea s-au petrecut fără să se miște din loc, adică întregul proces uriaș s-a petrecut fără nicio mișcare, din cort și din colibă direct, poporul a trecut prin urcușuri și coborâșuri – fără să se miște din loc. Iar acum, în pericopa aceasta „norul s-a ridicat de deasupra Tabernacolului Mărturiei” și poporul își împătorește corturile și colibecele începând să meargă în urma norului și focului: „Și oricând se ridică norul de deasupra Cortului, după aceea

porneau și copiii lui Israel; și în locul în care norul se așeza, acolo poposeau copiii lui Israel. După cuvântul Domnului plecau copiii lui Israel și după cuvântul Domnului poposeau; în toate zilele când norul stătea asupra Tabernacolului poposeau” (Numerele 9:17-18).

Pare ca mișcarea să fi început, însă această mișcare este dominată; nu există nimic liber în ea, nu este nici de alegere a traseului, nici de ritm. Blocada s-a terminat, însă restricțiile nicidecum; privirea este încontinuu în „sus” așteptând ordine – până unde se poate merge? Când ne oprim? Când putem poposi și când continua?

Această situație spirituală, stresul între libertate și dependență, aduc poporul într-o anxietate care trebuie să izbucnească într-un fel sau altul.

Aieva, noi citim:

וַיְהִי בְּנִסְעַ עַד הָאָרֶץ | וַיִּמְרַמְרֵם מִלְּשֵׁה הַקּוֹמִים הָאֵלֶּיךָ | וַיְהִי הַיּוֹם הַזֶּה | וַיִּפְּצוּ אֶת־צִוִּי אֱלֹהֵיךָ | וַיִּגְדֹּסוּ מִשְׁנֵאֲיֶיךָ מִפְּנֵיךָ: וַיִּבְגְּחוּ הַיָּמִים שׁוֹבֵי הַיְהוּדָה הַרְבֵּב וְיָתֵם אֶלְפֵיךָ

„Și a fost când Chivotul pornea, Moise spunea, Ridică-te Doamne, să se împrăștie dușmanii Tăi, iar cei ce Te urăsc să fugă dinaintea Ta. Iar când se oprea, Moise spunea, Întoarce-Te Doamne, la mulțimile miilor lui Israel” (Numerele 10:35-36).

Poruncile de recrutare și de eliberare, de mișcare și oprire și când noi mergem cu sulul de Tora există și astăzi, ca și ordinele când să stăm în picioare și când să stăm jos. Însă imediat în continuare: „Poporul a căutat pricină; și a fost rău în urechile Domnului. Domnul a auzit și mânia Sa a izbucnit și focul Domnului s-a aprins împotriva lor și a mistuit la marginea taberei. Poporul a strigat către Moise și Moise s-a rugat Domnului și focul s-a potolit. Și i-a pus acelui loc numele Tavera („ardere” în ebraică), căci arsesse împotriva lor focul Domnului. Gloata care era în mijlocul lor a pofțit cu nesăț; și copiii lui Israel s-au plâns și au spus, cine ne va hrăni cu carne?” (Numerele 11:1-4).

Focul mistuie poporul, gloata se umple de vicii cerând carne, adică sânge, omor, stăpânire pe viața altora și pe moartea lor. Dacă copiii lui Israel mâncau carne toată această perioadă, oare către cine apelau cu cerințele lor? Nici mana magică, un dar divin căzută din ceruri, nu i-a potolit pe oameni până când au aterizat în tabără un cârd de prepelițe, iar fiecare persoană și-a îndeplinit viciul înfulecând cel puțin câte zece prepelițe. Însă nici măcar acest câștig nu le-a potolit furia, până când s-a alcătuit un grup de profeți, care vor transforma tabăra într-una mai liberă și mai independentă și vor da fiecărui trib senzația de participare la conducere.

După un an de popas, fără nicio mișcare, imediat după prima mișcare izbucnește un val de violență și de vicii, în ciuda multiplelor victime ca urmare al acestor atrocități. Alții, ascultând „vocea Domnului” s-au alăturat conducerii din care făceau parte doi, loșua, prea tânăr pentru o responsabilitate totală, care propune lui Moise „Închide-i”, și unicul conducător – Moise. Acești 72 de profeți par a fi o amenințare la superioritatea lui Moise, însă acesta contrazice acest lucru spunând:

„Măcar de-ar fi ca tot poporul Domnului să fie profeți, ca Domnul să-și pună duhul asupra lor” (Numerele 11:29).

[Aceasta rămâne actual și astăzi.](#)

Pericopa Behaalotcha - Oare s-a despărțit Moșe

Rabenu (Moise) de soția lui? [anul 5782]

Spusele lui Miriam despre Moise din pericopă produc multiple probleme: 1. „... din pricina femeii *cușite* pe care și-o luase – căci își luase o femeie *cușită*”, 2. „Oare numai prin Moșe grăiește Adonai? Oare nu și prin noi grăiește?”. (Numeri 12:1-2). Întrebarea care se pune este care e legătura între luarea unei *cușite* de soție și profeția lui Miriam și Aron? Gravitatea acestei întrebări este atât de intensă încât a dus la o interpretare inversă din cele scrise: argumentul nu este luarea femeii *cușite* ci, din contră, despărțirea de ea. Așa traduce Onkelos, în traducerea în limba aramaică de care noi ne ajutăm ca să înțelegem textul mai bine. Așa este mai ușor să înțelegem argumentul că și prin noi grăiește Adonai, adică noi nu am primit porunca să ne retragem din plăcerile vieții cum a fost poruncit Moșe. Problema este că această explicație rămâne problematică și este nevoie de ceva mai solid.

Să înțelegem întâi mai bine cuvântul „*cușită*” pe care majoritatea traducătorilor preferă să o lase în forma originală. În ebraică cuvântul este înțeles de majoritatea înțelepților „neagră”. Aceasta se bazează pe locația geografică a țării numite Cuș (Geneza 2:13), și pe persoana cu același nume din Bereșit/Geneza 10:6. Locul este identificat în nordul Africii, lângă Egiptul din același verset. Locuitorii acestei țări sunt bineînțeles negrii. Un *cuși* este trimis la David ca să-i vestească moartea fiului său, Avșalom (2Samuel 18:22). Vedem iar că la această misiune periculoasă este ales cineva dintr-o clasă socială inferioară.

Găsim acest lucru în comentariile marilor înțelepți din Franța, sec. 12-13 numiți Baalei Hatsofot într-o antologie de comentarii numită „Moșav zkenim” (Locație de bătrâni înțelepți). Unul dintre ei, Ri Hazaken (sec.12) spune că atunci când Miriam și Aharon au grăit din pricina femeii *cușite*, ei i-au spus lui Moșe să ia o altă femeie, de viță mai nobilă și s-o lase pe midianita sa. Însă Moșe nu a vrut, fiindcă el o luase când era sărac, iar acum când este un prinț nu a vrut s-o alunge. Cu alte cuvinte, argumentul lui Miriam că îndepărtarea Țiporei de către Moșe nu este o problemă. Din contră, cusurul este că nu este potrivit unei persoane de rangul lui Moșe să fie căsătorit cu o femeie *cușită* care nu este aristocrată. Putem înțelege de aici faptul că Moșe este căsătorit cu o femeie de treapta aceasta, îl afectează nu numai pe el, ci pe toți ceilalți profeții. Miriam și Aharon spun că și ei sunt afectați de această situație. Însă este o diferență mare între cei doi.

Miriam este convinsă că ea aparține unui rang aparte fiind profeteasă, pe când Moșe care este profetul profeților, nu crede nicio clipă că el aparține unei clase aparte. Noi învățăm acest lucru din versetul următor: „Iar Moise era un om foarte smerit, mai mult decât toți oamenii de pe fața pământului” (Numeri 12:3). Miriam, spre deosebire de Moise, crede că ei aparțin unei clase aparte și de aceea îi reproșează că și-a luat o nevastă care nu este din clasa lor. Din această pricină ea este pedepsită, devine deodată leproasă și este scoasă din tabără ca să fie la egalitate cu toate așa numite „clase”. Dar ea este o personalitate extrem de importantă și ca atare tabăra evreilor a stat pe loc și ei au așteptat o săptămână până când ea s-a vindecat. Asta spre deosebire de Ghehazi, robul lui Elișa și de

regele Uziya care au rămas cu lepra până la moarte.

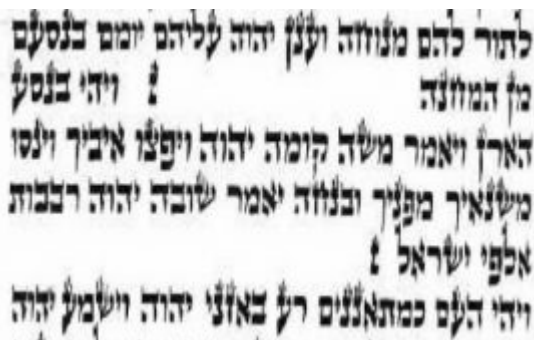
Fratele ei, Aron diferă de ea. El nu este în nici un caz profet, ci *cohen*/preot. Poziția aceasta nu cere ca persoana să fie de viță nobilă deoarece ea se transmite prin moștenire, din tată în fiu. Mai este încă ceva. Dacă Aharon a făcut greșeala să-i reproșeze lui Moșe despre originea soției lui, înseamnă că el îl consideră pe Moșe atât profet cât și cohen. Moșe într-adevăr era din familia de *cohanim*, însă el nicio dată nu s-a considerat *cohen* și nu și-a luat atribuții de *cohen*. Le-a lăsat fratelui său.

Această percepție că profeția este chestiune instituțională și i-a fost atribuită lui Moise, se repetă și în alte ocazii, de exemplu la cei doi rebeli Eldad și Medad. Ea este un dar spiritual dat unor persoane alese în mod special. Această cerință nu-i poate fi aplicată lui Aron care nu este profet ci *cohen* (preot). Tocmai aici este diferența între profeție – o chestiune spirituală și *chehuna*, „preoție”, o chestiune familiară de moștenire.

Învățătura este următoarea: **calitățile unui om nu depind în nici un caz de rangul lui social. La fel și iubirea poporului și mai ales cea a lui Kadoș Baruch Hu.**

Pericopa Behaalotcha - Parașat Vayehi binsoa [anul 5780] וַיְהִי בְּנִסְעוֹ

La mijlocul acestei pericope se află două versete cunoscute de orice evreu care se roagă de Șabat la sinagogă. Este vorba despre cele două versete din cartea Numeri 10:35-36: „Și când pornea chivotul, Moșe zicea, **ridică-Te Adonai și să se risipească vrăjmașii Tăi, și să fugă dinaintea feței Tale cei care Te urăsc! Și când se odihnea, zicea, Întoarce-Te Adonai, (la) zecile de mii ale miilor lui Israel**”.

Ele sunt atât de cunoscute fiindcă primul verset este acela pe care noi îl spunem, cântând, atunci când scoatem Toraua din Aron Hakodeș, iar al doilea verset se spune la înapoierea Torei în Aron Hakodeș. De ce au fost alese aceste versete să fie spuse la scoaterea și la înapoierea Toraei este clar. Totuși sunt câteva întrebări care trebuie puse în legătură cu aceste două versete și mai ales cu locația la care se află în cartea de Tora.

Primul lucru clar este că noi citim aici despre chivotul care era cărat de evrei în timpul peregrinărilor lor în pustiu. Ceea ce este mai puțin clar, de ce apare acest episod tocmai aici unde nu este vorba de mers în pustiu. Doar nu este vorba aici că evreii ar fi în mișcare. Ei tocmai staționau. Tocmai din această cauză înțelepții, HaZaL și comentarii văd în aceste două versete, 85 de litere, o pericopă, *parașa*, aparte. Mai ales că și *masora*, adaugă două semne înainte și după ele, după cum se poate vedea de pe fragmentul de text atașat. Acest semn este unic în Tora în acest loc și se mai află o singură dată în TaNaCH, în Psalmi 107, versete 23-28. Acest semn este o literă ebraică NuN întoarsă pe dos. Aceste semne ne spun că textul aflat între ele nu se află la locul lor corect și aparțin în altă parte. Ele sunt interpretate că ar fi o pericopă separată, dar din cauza versetelor reduse, doar două, au fost incluse aici. Așa ne învață de exemplu marele înțelept RaMBaM (Maimonides).

Unii înțelepți cred că aceste versete sunt o parte dintr-o carte întreagă care s-a pierdut și a dispărut. Printre ei se numără marele Tana, Rabi Iehuda Hanasi. În Mișna scrie că o carte de Tora care s-a pierdut, de exemplu într-un incendiu, dacă au rămas din ea cel puțin 85 de litere ca în pericopa noastră, ea murdărește (impură) mâinile. Aceasta înseamnă că un text mai mare de 85 de litere poate fi echivalent la un sul, are proprietățile unui sul, adică a unei cărți. Și RaMBaM ne explică aici că acest lucru înseamnă că dacă, de exemplu, este un incendiu de Șabat și au rămas 85 de litere sau ea conține numele lui Dumnezeu, trebuie salvată. Aici trebuie explicat că stingerea unui foc este interzis de Șabat ca și aprinderea lui, în afară de pericol la viață, *picuah nefes* פיקוח נפש. Așa apare în tractatul Sofrim și în alte surse că cartea BeMidbar/Numeri este compusă de fapt din trei cărți, două dintre ele fiind pierdute din cauza păcatelor comise de evrei în pustiu. Șapte cărți care sunt egale cu cele șapte zile ale săptămânii, cu cele șapte candelale ale sfeșnicului *Menora*.

Ne mai rămân două probleme de rezolvat, dintre multe altele. Prima, unde s-ar potrivi această pericopă, dacă ar fi vorba de o pericopă. Și aici sunt mai multe propuneri. Una spune că s-ar potrivi la episodul războiului contra lui Midian, care apare în BeMidbar/Numeri, cap. 31. Aluzia o găsim în versetul 6: „Și Moise i-a trimis la război, câte o mie din fiecare trib, pe ei și pe Pinhas, fiul lui Elazar, cohenul, la război, cu uneltele sfântului locaș și cu trâmbițele de fanfară, în mâna lor”. După această variantă, „uneltele sfântului locaș” sunt în primul rând chivotul pentru mișcarea căreia se roagă Moise în pericopa noastră.

O a doua variantă, mai răspândită în diferitele maidrașim este că această pericopă aparține evenimentului steagurilor triburilor. Noi citim despre acest eveniment în Numeri cap. 2 și apoi când tabăra se pune în mișcare în cap. 10. Aici este cel mai logic ca Moșe să pună chivotul în fruntea taberelor și să spună rugăciunea din pericopa noastră.

Acum vom încerca să înțelegem fiecare cuvânt din această rugăciune. În fond, aici este vorba despre două rugăciuni, una când se mișcă și una când se oprește. Un lucru este clar – el se roagă spre norul care acoperea cortul. Așa putem înțelege începutul „Ridică-te Adonai”, iar în ebraică *Cuma Adonai*, ה'קומה. Această formă a verbului cu adăugarea vocalei A la sfârșitul formei de imperativ, reprezintă în ebraica biblică, ca și în celelalte limbi semitice, o formă de imperativ afirmativ accentuat. Cu alte cuvinte este vorba ori de un ordin puternic, ori ca în cazul nostru de o puternică implorare. Întrebarea este, de unde să se ridice Domnul? Dacă înțelegem că Moșe se referă la nor, este clar că el se roagă ca norul să se ridice pentru ca poporul să poată să pornească. Iar când voiau să se oprească, el ruga, cu aceeași ardoare „Întoarce-te” norule și așază-te pe cort ca să ne oprim. Mai grea este continuarea la ambele rugăciuni. La prima apar două verbe sinonime în mod parțial, dușmani și cei care te urăsc. Noi găsim un verset asemănător în Psalmi 68:1: „Să se ridice Domnul, să se împrăstie vrăjmașii Săi, și să fugă dinaintea Lui cei care-L urăsc”. Aceste două verbe mai apar și în Psalmi 83:2-3 în altă frază. Această explicație de rugăciune către nor se bazează pe unele traduceri în aramaică. Alte surse dau alte variante. De exemplu RaȘI bazându-se pe alte midrașim spune că Moise mergea înaintea taberei cu trei zile și atunci se ruga la Dumnezeu să se ridice și să pornească tabăra.

Și continuarea celei de a doua rugăciune este grea de explicat. Problema este cum înțelegem cuvântul „Întoarce-te”, de unde și spre unde să te întorci? Și continuarea „zecile de mii ale miilor lui Israel” este greu de înțeles, mai ales legătura dintre cele două părți. În traducere s-a adăugat cuvântul „la” care nu apare în original. Este una dintre posibilități. Așa apare în traducerea în aramaică a lui Onkelos: „Întoarce-te să stai în mijlocul sutelor de mii ale poporului tău”.

După alte traduceri și alte comentarii, verbul „Întoarce”, *șuva* שוב înseamnă și a se întoarce la liniște și pace. Probabil este vorba despre întoarcerea lui Dumnezeu de la supărarea lui, după cum apare în Isaia 30:15: „Revenind și rămânând în odihnă, veți fi salvați în liniște”. Alte comentarii spun că i-a binecuvântat pe zecile de mii de israelieni.

Oricare ar fi înțelesul celor două versete, noi stând de fiecare Șabat în fața Aron Hakodeș, să cântăm din tot sufletul aceste cuvinte eterne cărora li s-au adăugat la rugăciune și cuvintele eterne ale profetului Isaia 2:3: „Pentru că din Sion va ieși Toraua și din Ierusalaim cuvântul lui Adonai”.

Pericopa Behar - Anul de jubileu [anul 5782]

Anul de jubileu în Tora este un an sfânt care se petrece odată la 50 de ani. În acest an avem porunca să eliberăm pe toți sclavii, să înapoiem toate pământurile și gospodăriile la proprietarii lor adevărați. În afară de asta, ca și în anul de *șmita*, este interzisă lucrarea pământului.

Această *miṭva deoraita* (din Tora) apartține miṭvoturilor „care depind de țară” și ca să poată fi aplicată, este nevoie ca majoritatea poporului evreu să stea în țara sfântă. Din această cauză în mare parte a istoriei această miṭva nu a fost îndeplinită și nici miṭvoturile care sunt legate de acest an.

Rambam ne învață că sunt opt miṭvot legate de acest an, printre ele: un an de jubileu este sfințit printr-un an de *șmita*, se suflă în *șofar* la eliberarea sclavilor din robie, se eliberează pământurile.

Anul de jubileu și miṭvoturile legate de el apar în cartea Levitic (25: 8-13):

„Și să-ți numeri șapte săptămâni de ani, șapte ani de șapte ori, și-ți vor fi zilele celor șapte săptămâni de ani patruzeci și nouă de ani. Și atunci să suni cu putere din corn (*șofar*) în luna a șaptea, în a zecea (zi) a lunii; în Ziua de Iom Kipur să sunați din corn în toată țara voastră. Să sfințiți anul al cincizecilea și să vestiți în țară eliberarea tuturor celor care locuiesc în ea; să fie pentru voi jubileu și să vă întoarceți fiecare la moșia sa, fiecare la familia sa și să vă întoarceți. Jubileu să fie pentru voi anul al cincizecilea; să nu semănați și să nu secerați cele ce vor răsări (de la sine) și să nu culegeți de pe vițele netăiate, căci este jubileu; să fie sfânt pentru voi; de pe câmp să mâncați recolta lui. În anul acesta al jubileului, să vă întoarceți fiecare la moșia sa”.

Etimologia cuvântului

Etimologia cuvântului *jubileu*, în originalul ebraic *yovel* יובל, este neclară. Din această cauză, probabil traducătorii de atunci, atât în limba aramaică, cât și greacă și latină au lăsat cuvântul ebraic în forma sa originală cu adaptare la fonetica fiecărei limbi. După părerea comentatorilor, cuvântul înseamnă probabil „berbec”, din cauza cornului de berbec în care se suflă în anul acesta. Dovada se găsește în cartea Iosua 6:4: „... și șapte preoți să poarte șapte

trâmbițe de corn de berbec”. În originalul ebraic aici apare cuvântul *yovel* יובל.

În traducerea grecească cuvântul a intrat sub forma de *iobelos*, apoi s-a transformat în forma grecească *iabelaios*. De aici cuvântul a intrat în latină târziu sub forma de *iubilaeus*, care este un adjectiv în expresia „an de jubileu”. Sensul termenului a fost aici întărit, fiind o confuzie între cuvintele latine *iobel* – anul al cincizecilea și *iubilare* – un cuvânt latin care exprimă „o explozie de veselie”. În toate limbile latine, inclusiv limba română cuvântul conține ambele sensuri.

Calcularea anilor

După Talmudul Babilonean, tractatul Kidușin 20:b, numărarea anilor de *șmita* și *yovel* a început la 14 ani după intrarea evreilor în Ereț Israel sub conducerea lui משה. În cărțile de Agada, cât și în cartea „Sefer ha-yovlim” (Cartea Jubileelor) din Apocrifă, există o numărătoare care începe cu crearea lumii. Deoarece mai există încă câteva sisteme de calculare, sunt câteva variante în ce an exact a fost sau va fi anul de jubileu.

Din cauză că sunt sisteme diferite de calculare, sunt și variante diferite când a căzut ultimul an de jubileu. Cele trei variante sunt: anul a fost 5776 (2016), adică 48 de jubilee de la *aliya* (revenirea) lui Ezra și Nehemia, alții presupun că anul a fost 5765 (2005). După calcularea multor înțelepți anul a fost 5762 (2002). În acest caz, noi ne aflăm anul acesta 5782 (2022) în al treilea an de *șmita* din cele șapte din acest jubileu, adică în anul al 21 al ciclului de jubileu.

Prețul jubileului

În Talmud este o dispută cruntă despre anul al cincizecilea. Problema este dacă numărătoarea ciclului următor începe cu anul al cincizecilea sau începe după acest an. Adică dacă primul an de *șmita* din următorul ciclu este chiar anul al cincizecilea sau este anul următor. Mulți înțelepți susțin în diferite locuri în Talmud că anul al cincizecilea nu se ia în considerare și numărătoarea începe anul următor. Însă Rabi Iehuda, în câteva locuri în Talmud consideră că anul al 49 este anul de jubileu și numărătoarea începe din anul al cincizecilea. Înțelepții din evul mediu au fost la fel de împărțiți. Aceasta este cauza la diferitele sisteme de calculare.

Încetarea sărbătorii

În Mișna și în Talmud scrie că anii de jubileu nu au mai fost sărbătoriți din momentul în care au fost exilate cele zece triburi. În Talmudul Babilonian, tractatul Arachin 32:b:

„După expulzarea triburilor Ruben, Gad și jumătatea tribului Manase, au fost anulate jubileele, căci este scris „să vestiți în țară eliberarea **tuturor** celor care locuiesc în ea” (Levitic 25:10). Jubileu va fi doar când toți locuitorii se vor afla în țară și nu când o parte au fost exilați, chiar dacă unii au reușit să se amestece cu alte triburi și să rămână. Jubileu va fi când toți vor sta pe meleagurile lor așa cum trebuie să fie”. Înțelepții se bazează pe cuvântul **tuturor** din versetul cu pricina după care au stabilit această regulă. Cu alte cuvinte jubileul se ține doar când tot poporul Israel se află pe pământul lui natal.

Marele înțelept Rambam stabilește în cartea lui monumentală Mișne Tora ('im, Yovel Ușmita 12:16) că jubileul se va reinnoi la a treia venire *bia* בִּיאָה, adică când poporul evreu va intra în țară pentru a treia oară: „În viitor, la cea de a treia venire, când vor intra (evreii) în țară, vor începe numărătoarea de ani de *șmita* și *yovel*, și când în orice loc cucerit se va aplica obligația de zeciuială, căci este scris „Și te va duce Adonai Dumnezeuul tău în țara pe care au luat-o în stăpânire părinții tăi și o vei lua în stăpânire” (Deuteronom 30:5).

Întrebarea la care nu avem încă răspuns este „când va fi a treia venire” sau poate ea a început deja?!

Pericopa Behar - Cum ne referim la cineva ruinat financiar? [anul 5784]

Se presupune că proprietatea poate să fie o parte a personalității unei persoane și chiar să-i acorde o semnificație în viață. Sentimentul de siguranță asupra proprietății este necesar pentru asigurarea senzației de stabilitate a proprietății, fiind o parte a personalității cuiva și este indispensabil pentru desfășurarea corectă a vieții și pentru libertatea omului.

Însă, se poate întâmpla ca omul să treacă printr-una din marile provocări ale vieții și să ajungă într-o strâmtorare financiară gravă. Aceasta poate începe de la o concediere de la locul de muncă sau asumarea unor riscuri în afaceri și ele să ducă la o neputință de a ține față angajamentelor financiare ale acelei persoane. De aici până la o înglodare în datorii calea este scurtă. Pe urmă va fi nevoie acută de o reabilitare a vieții acelei persoane. Avutul cuiva este o parte a personalității sale, iar dreptul său la el este unul din temeliiile drepturilor omului. Întrebarea este care ar fi calea justă pentru a sprijini pe cineva care este falit și s-a sărăcit. Oare să-l lași de izbeliște sau să încerci să-l ajuți? Dacă e ajutor, cât oare?

Aceste probleme care ne tulbură adesea sunt dezbătute în această pericopă. Ea cuprinde în esența ei chestiuni sociale evidente și caută să îndrepte nereguli în economie. După text, pericopa cuprinde deteriorarea financiară a unei persoane în patru etape. Prima se petrece când cineva își vinde sursa veniturilor sale, adică pământul, fiindcă acesta nu mai dă câștig; a doua se petrece când cineva își vinde casa, deoarece veniturile sale nu ajung ca să-și plătească toate datoriile; în a treia etapă, persoana se vinde să muncească la un stăpân evreu; iar în ultima etapă, el se vinde la sclavie unui stăpân străin cu speranța ca salariul pe care-l va primi acolo să fie mai mare sau poate că creditorii îl forțează să plătească datoriile mai repede neavând timp să aștepte la un stăpân evreu ca să-l cumpere.

În mijlocul acestor etape, apare deodată o interdicție, care pare a nu avea nicio legătură și se referă la societatea din jur care vede nenorocirea care se apropie: „Iar dacă fratele tău sărăcește și situația sa devine precară alături de tine, să îl susții - [fie] prozelit sau rezident - ca să trăiască cu tine. Să nu iei de la el camătă și profit; să te temi de Dumnezeuul tău și fratele tău să trăiască cu tine” (Levitic 25: 35-36).

Acest ordin adus celui care privește prăbușirea financiară a altuia, ne este dat ca să conștientizăm în ce moment că trebuie să intervenim și ca o societate să evităm această prăbușire încă în etapele sale timpurii, înainte ca săracul să se vândă robiei. În acest caz, Toraua interzice să se profite de necazul falitului, De aceea este interzis ca el să fie împrumutat cu dobândă. Chiar mai mult de atât - el trebuie să fie sprijinit. Până unde? Până când îl vom vedea ca unul de-al nostru ca pe noi înșine; nu este vorba despre cineva care a dat faliment, ci noi înșine am dat faliment: „Dacă fratele tău sărăcește ... să trăiască cu tine”. Trebuie să-l vedem pe celălalt de parcă ar fi vorba de fratele nostru - sânge din sângele nostru.

Angajamentul reciproc care se cere de la fiecare dintre noi, de asemenea este amintit în Tora. De exemplu: „Dacă va fi printre voi vreun sărac, vreunul dintre frații tăi, în vreunul din orașele tale, în țara ta, pe care Domnul, Dumnezeul tău, ți-o dă ție, să nu îți împietrești inima și nici să nu-ți închizi mâna față de fratele tău sărac. Ci să-ți deschizi negreșit mâna față de el, și să-i împrumuți negreșit ceea ce îi lipsește, după câtă nevoie are” (Deuteronom 15: 7-8).

Este important să învățăm comentariul lui Rași la expresia „fratele tău sărac”. El spune așa: „Dacă nu-i vei da, sfârșitul tău va fi să fi fratele săracului”. Cu alte cuvinte, dacă vei sta cu ochii închiși, indiferent, ignorant la semenul tău aflat într-o criză financiară, poți și tu să devii sărac. În acest context Toraua ne spune: „La capătul a șapte ani să faci scutirea datoriilor. Și așa va fi [făcută] scutirea datoriilor: orice creditor să renunțe la ce a împrumutat semenului său; să nu-l silească pe semenul său sau pe fratele său, căci s-a instituit scutire pentru Domnul” (Deuteronom 15:1-2).

Întrebarea care se pune este care este măsura susținerii noastre pentru un falit? Răspunsul îl găsim în Talmud, tractatul Ketubot 67:a. Noi învățăm acolo despre un oarecare Mar Ukva, care obișnuia în fiecare ajun de Iom Kipur să trimită unui vecin sărac suma de 400 de Zuz. Aceasta era pentru vremea aceea o sumă uriașă, ținând cont că o mireasă costa 200 de Zuz, adică suma era dublă. Sunt câteva metode de a socoti valoarea astăzi. Evaluarea maximală vorbește despre cam 500 de Euro pentru 200 de Zuz, adică el dona săracului cam 1000 de Euro.

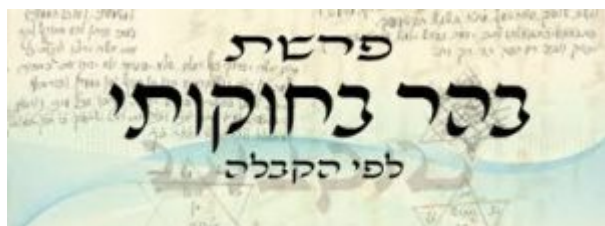
Odată Mar Ukva și-a trimis fiul cu cei 400 de Zuz. După puțin timp, tânărul s-a întors cu banii în mână. El i-a spus tatălui său, că săracul nu are nevoie de caritate, fiindcă chiar în fața lui au stropit în casă cu vin vechi ca să miroase bine. Dacă poate să risipească vin atât de scump, înseamnă că nu are nevoie. Însă, spre deosebire de fiul său, Mar Ukva a găsit de cuviință să-i mărească suma de caritate, dacă acestea sunt necesitățile săracului. El a dublat suma ca să aibă ceea ce-i lipsește. Pe aceeași pagină de Talmud mai sunt câteva evenimente de felul acesta.

Pe baza acestor descrieri, s-a stabilit o halacha că trebuie de dat nu doar pentru necesități de bază, ci lipsa este măsurată după nivelul de trai cu care săracul era obișnuit „ceea ce îi lipsește, după câtă nevoie are”.

Trebuie să conștientizăm că este o diferență între caritatea de la o persoană fizică și cea de la un organ al statului. De obicei, nici acesta nu are destule resurse să dea tot ce trebuie. Atunci neapărat trebuie ca cercul de oameni din jurul său să-i vină acestuia în ajutor cât se poate de mult. Toți cei care până la necaz au avut doar de câștigat de la el, să se mobilizeze ajutându-l să iasă din strâmtorare până când va putea sta pe propriile picioare (Șulhan Aruch).

Pericopa Behar-Behukotai și sfârșitul cărții VaYikra (Levitic) [anul 5780]

Cele două pericope termină a treia carte din Tora, cartea VaYikra (Levitic) sau cea ce se mai numește în limba ebraică „Torat Cohanim” (Învățătura/regulile preoților). Cele două pericope se citesc de obicei împreună în ani care nu sunt bisecți și în puțini ani bisecți. Pericopa Behar începe cu menționarea muntelui Sinai „Și a grăit Domnul către Moșe în [muntele Sinai](#)” (Levitic 25:1), iar în ultimul verset din pericopa Behukotai ne este iarăși amintit

muntele „Acestea sunt poruncile, *miṭvot*, pe care i le-a poruncit Domnul Dumnezeu lui Moșe pentru fiii lui Israel în [muntele Sinai](#)” (Levitic 27;34). Poate aceasta este rațiunea pentru care cele două pericope se citesc de obicei împreună.

În cele două pericope mai apar încă alte porunci, *miṭvot*, care au legătură cu țara Israelului. În pericopa Behukotai, cap. 26 în întregime, mai avem și o serie de muștrări în cazul în care nu îndeplinim poruncile, *miṭvot*. Înaintea muștrărilor este o listă scurtă de lucruri bune care ni se vor întâmpla dacă vom îndeplini poruncile. După aceea vine o listă lungă de amenințări dacă nu vom îndeplini poruncile. Cu alte cuvinte, aparatul de răsplată vine înaintea aparatului de pedepsire. Pe de altă parte lista răsplătirilor este scurtă pe când lipsa pedepselor este lungă, detaliată și ierarhică. Cu fiecare etapă, pedepsele se agravează. Acest episod se termină cu versetul: „Acestea sunt legiurile și dreptățile și totalitatea legilor, *torot* (de la tora), pe care le-a pus HAȘEM între El și fiii lui Israel, în muntele Sinai, prin Moșe” (Levitic 26:46). Acest verset pare a fi foarte potrivit ca să termine cartea de Levitic, mai ales că și versetul dinainte conține consolare. Noi doar știm că nici un fragment nu se termină la noi cu ceva rău.

În ciuda asta, mai avem încă un capitol cu care se termină cartea, capitolul 27 în care iar apar niște porunci, *miṭvot*, care poate se potriveau să apară în pericopa Behar. Și acest capitol se încheie cu un verset foarte asemănător: „Acestea sunt poruncile, *miṭvot*, pe care i le-a poruncit Domnul lui Moise pentru fiii lui Israel în muntele Sinai” (versetul 31). Versetul pare identic, doar că în cel din cap. 26 sunt cuvintele *hukim*, *mișpatim*, *torot* pe când în versetul din cap. 27 sunt *miṭvot*. Există multe interpretări diferite a multor comentatori la care dintre legile și regulile amintite în Tora se referă fiecare cuvânt. Poate să se înțeleagă o categorizare a poruncilor după conținutul lor. Această idee nu este susținută aproape de nimeni. Unii susțin că primele trei conțin porunci prin care noi suntem avertizați, pe când *miṭvot* sunt acele porunci lângă care nu sunt atenționări. Sunt și interpretări mult mai complicate de care nu ne vom ocupa de data aceasta. Vom încheia cu interpretarea lui Rași care se referă la un singur cuvânt din cele trei: *torot*. El explică că este vorba despre cele două Tora, cea în scris și cea orală care în fond sunt una.

[Acest final al cărții VaYikra/Levitic rămâne un mister și în continuare. Aceasta este frumusețea Tanachului și a învățaturii evreiești: cu cât învățăm mai mult, cu atât descoperim mai multe enigme.](#)

Vom încheia cu binecuvântarea spusă la sfârșitul citirii fiecărei din cele cinci cărți:

Hazak, hazak venithazek

חזק חזק ונתחזק

Vă invităm să continuați să ne citiți și să învățați împreună cu noi pe noua noastră platformă „Studii ebraice” www.evrei.ro și să vizitați noua noastră pagină de facebook în limba română cu același nume.

Pericopa Behukotai - Legământul de pe muntele Sinai față de cel din câmpiile Moabului [anul 5784]

Episodul de binecuvântări și de blesteme din pericopa noastră se încheie cu versetul: „Acestea sunt decretele, judecățile și învățăturile pe care le-a dat Domnul, între El și copiii lui Israel, pe muntele Sinai, prin Moise” (Levitic 26:46). Această semnare este specifică unui legământ reciproc, cum au fost după unii comentatori evrei „legământul vaselor” (Exod 24) și reînnoirea legământului după vițelul de aur (Exod 34:27). Când se semnează acest legământ se subliniază că el s-a finalizat la poalele sfinte ale muntelui Sinai (majoritatea susțin că pericopele Behar și Behukotai se petrec acolo, la muntele Sinai cu mult înainte de perioada în care ele apar). Însă în verset apare și lista de „decretele, judecățile și învățăturile” care spune că în legământ sunt incluse și toate poruncile din cartea „Levitic”.

Semnarea muștrărilor din cartea Deuteronom spune că acest legământ din țara Moabului s-a făcut „în plus față de legământul pe care [Domnul] îl încheiase cu ei la Horeb” (Deuteronom 29:1). Este important să studiem de ce a fost nevoie de aceste două legăminte și să le comparăm între ele. Legământul din Sinai a fost făcut cu poporul care era pe cale să cucerească Canaanul, iar esența lui a fost: Israel va păstra Toraua divină, iar Domnul le va dăruia țara și o va păzi pentru ei. Vițelul de aur le-a întârziat planul și păcatul iscoadelor a amânat tot planul cu o generație întregă. După ce a murit generația din Sinai, a fost anulat legământul din Sinai după cum a spus Moise pe câmpiile Moabului, la deschiderea repetiției celor Zece Porunci (Deuteronom 5:1-18): „Domnul, Dumnezeul nostru, a statornicit cu noi un legământ la Horeb. Nu [numai] cu părinții noștri a statornicit Domnul legământul acesta” (Deuteronom 5:2-3). Însă ei au murit în deșert, iar legământul nu s-a realizat pentru ei, pe când acum legământul se reînnoiește „cu noi - noi, aceștia care suntem aici astăzi, cu toții în viață” (acolo 5:3) care suntem gata să trecem Iordanul și să moștenim Canaanul.

O deosebire esențială între cele două legăminte este faptul că „legământul Sinai” a fost făcut în întregime de Moise, inclusiv partea ceremonială care include „legământul vaselor” (Exod 24), ca și partea declarativă care include binecuvântările, spre deosebire de blestemele din pericopa noastră, care probabil dacă Moise aducea poporul în țară organiza acolo o altă ceremonie. Însă deoarece i-a fost scris să moară înaintea intrării în Canaan, el însuși organizează partea declarativă pe câmpiile Moabului înaintea morții sale, pe când ceremonia o încredințează succesoriului său, Iosua, ca s-o organizeze în Canaan, după cum a făcut acesta (Iosua 8:30-35). Amestecarea faptelor lui Moise în câmpia Moabului cu cele din viitor ale lui Iosua la Garizim și Ebal și poate și repetarea spuselor în ambele locuri, arată legătura strânsă între cele două evenimente. De exemplu cele șase binecuvântări (Deuteronom 28:3-10) ca și cele șase blesteme (Deuteronom 28:16-19) au fost spuse de comentatorul Even Ezra contra triburilor Israelului cu ocazia „legământului din Șchem” (Deuteronom 27:11-13). Cu toate acestea, ele sunt o introducere la spusele lui Moise.

După aceste blesteme vin o serie de catastrofe în agricultură, o înfrângere în război, iar la final apogeul: exil în țara dușmanului. În a doua parte vine după aceea căința - teșuva תשובה - și cu ea eliberarea, gheula גאולה care este un fel de final bun pentru exil.

Cele două angajamente de gheula גאולה de după muștrări diferă foarte mult - cea din Deuteronom față de cea din Levitic. Cea din Deuteronom 30:1-10 este scrisă într-un limbaj poetic pregnant, care promite căință reciprocă

(Dumnezeu le va da gheula) și este plină cu bogății spirituale. Spre deosebire, cea din pericopa noastră (Levitic 26:40-45) nu conține căință din partea Israelului, ci doar o confesiune despre nelegiuiri (Levitic 26:40). Nu apare nicio bogăție din viitor, ci doar atât: Domnul va ține minte legământul cu patriarhii și va ține minte țara părăsită (Levitic 26:42, 44). Însă printre rânduri sunt amintite păcatul și dezastrul care au fost înainte: „Și chiar și Eu Mă voi purta față de ei cu nefast și îi voi aduce în țara dușmanilor lor” (Levitic 26:41). Domnul spune aici că El va face aceasta nu din răutate, ci doar așa îi va putea întoarce pe evrei în țara lor în situația binecuvântată în care erau înainte. Domnul mai spune că El va merge contra Israelului cu nefast, nu din intenții rele ci ca „atunci vor obține iertare pentru păcatul lor” (acolo în continuarea versetului). Doar atunci vor face teșuva. Atunci vor suporta în exil toată pedeapsa. În Talmud, tractatul Sanhedrin, găsim un midraș din care învățăm că [dacă poporul Israel în exil va face teșuva completă, eliberarea va veni mai rapid.](#)